

GRADSKA BIBLIOTEKA
— SUBOTICA —

Broj

2110/T

S nabdevamo široke slojeve
potrošača svakovrsnom robom u
slobodnoj prodaji. Na žitne
bonove dajemo 60% popusta

U našim uzornim prodavnicama podmirićete svoje potrebe

u tekstilu,
muškoj i ženskoj konfekciji,
galanteriji,
parfimeriji,
nirnbërškoj robi,
muškoj i ženskoj obući,
kao i u nameštaju.

MA-MA

TRGOVAČKO PREDUZEĆE

Narodni Magazin

Direkcija: SUBOTICA, Aljabinova 2/1

Telefon: Direktor 23-15, komercijalna služba, 24-01

Prodavnica br. 1: Aljabinova 2, telefon 22-03

Prodavnica nameštaja, Republikanska ul. 6, telefon 18-25

Univerzalna prodavnica ispod Gradske kuće, telefon 23-73

SUBOTICA

juče

DANAS

1950

Gradsko (preduzeće za promet poljoprivrednih proizvoda

RAVNICA

SUBOTICA, Trg Maršala Tita 2

TELEFONI: Direktora 11-46
Sekretara 22-50
Komerčijalnog odeljenja 23-30 i 10-39

Tekući račun
kod Narodne banke - filijala Subotica,
broj 320-752.002 i 320-752.004

Vršimo otkup slobodnih viškova
svih agrarnih, stočnih
i drugih proizvoda

Ponudite našem preduzeću
svoje proizvode
sa kojima slobodno raspolažete.

Plaćamo najviše cene u gotovom!

Kupujemo

pšenicu, kukuruz, ječam, zob
i druge žitarice,
stoku i stočne proizvode,
divljači,
živinu i jaja,
kožu stoke i divljači,
perje,
vunu,
sirak, slamu,
voće i povrće u svim količinama.

Prerađujemo i konzervišemo voće i povrće
u vlastitim radionicama

SUBOTICA

juče

I

DANAS

(PRILOG: MAPA SUBOTICE)

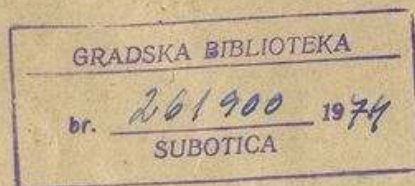
1950

LITERATURA:

1. *Iványi István*: Szabadka város története — I, II.
2. *Grof Hofmannsegg*: Utazásom Magyarországon (1793—1794).
3. *Šokčić Joso*: Sto godina štampe u Subotici. (U rukopisu.)
4. Arhiv GNO u Subotici.
5. *Šokčić Joso*: Subotica pre i posle oslobođenja (1934).
6. *Vojnić H. Blaško*: Bunjevačko-šokački pisci. (U rukopisu.)

Ovo malo delo popuniće prazninu u životu Subotice. Pruža njenu istoriju u slici i reči svakom radniku koji dolazi na klimatsko lečenje na Paliću, radniku koji provodi svoj godišnji odmor na Paliću i Subotici, svakom građaninu Subotice, jer mu otvara nove stranice iz prošlosti našega grada. Ono donosi u prilogu mapu Subotice, a spiskom svih ulica i trgova sa najnovijim nazivima, da bi svaki mogao brzo pronaći traženu ulicu. Delo izlazi potporom Istoriskog Društva NRS podružnica u Subotici.

Sredio *VOJNIĆ H. BLAŠKO*, direktor Gradske biblioteke u Subotici

Štampano u 5000 primeraka
Štampanija „MINERVA“, Subotica 1158 VIII 1950

FRAGMENTI IZ ISTORIJE SUBOTICE

Subotica je osnovana sredinom XIII veka. Osnovao je mađarski kralj Bela IV posle tatarske najezde, po svom povratku iz Dalmacije.

Prvi pozitivni podatak o Subotici imamo iz 1391 godine, u jednom spisu, kada se spominje pod imenom *Zabotka* u županiji Bodrog. I drugi put se spominje naš grad u jednom sudskom spisu pod imenom *Zabotka*.

U svojoj istoriji ovaj grad je imao i ova imena: Szabathka, Sobatitz, Zabatthka, Subotica, Suppotiza, Szent Mária, Maria Theresiopolis.

Do godine 1439 Subotica odnosno Sabatka ili Sabadka, bila je kraljevsko dobro. Te godine kralj Albert dao je u zalogu čuvenom vojskovođi Jovanu Sibirjaninu — Hunjadi Janošu zajedno sa svim svojim susednim mestima: Tavankutom, Madarašom i Halašom. Po predanju Jovan Hunjadi je sagradio u Subotici „kulu“, tj. tvrđavu, kao važnu tačku u svojoj strategiji u ratu protiv Turaka. Od ove tvrđave ostalo je samo malo: jedan deo današnje franjevačke crkve.

Posle smrti Jovana Hunjadia Suboticu je nasledila njegova udovica, zatim njen sin, mađarski kralj Matija Hunjadi-Korvin. Ovaj je poklonio erdeljskom vojvodi Pongrac Janošu (1464). Posle smrti kralja Matije, Vladislav II poklonio je sva Matijina imanja, pa i Suboticu, njegovom vanbračnom sinu Jovanu Korvinu, a od njega Suboticu je nasledila udovica Beatrica

rodjena Frankopan koja se preudala za markgrofa Djuru Brandenburškog. Oni su se, međutim, iselili u Nemačku. Jovan Korvin je još za života obećao Suboticu beogradskom banu Mirku Terek od Enjinge (Enyingei Török Imre) i njegovoj porodici. Markgrof Brandenburški je zahtevao da mu se preda Subotica, što je kralj i odobrio (1511) ali Ljudevit II je na žalbu Tereka promenio svoju odluku i Suboticu je vratio (1519) Tereku. Protiv ove odluke žalila se Pongracova kei, supruga Ljudevita Ujlaki, tražeći Suboticu za sebe (pa i Tavankut i ostala susedna mesta), ali bez uspeha.

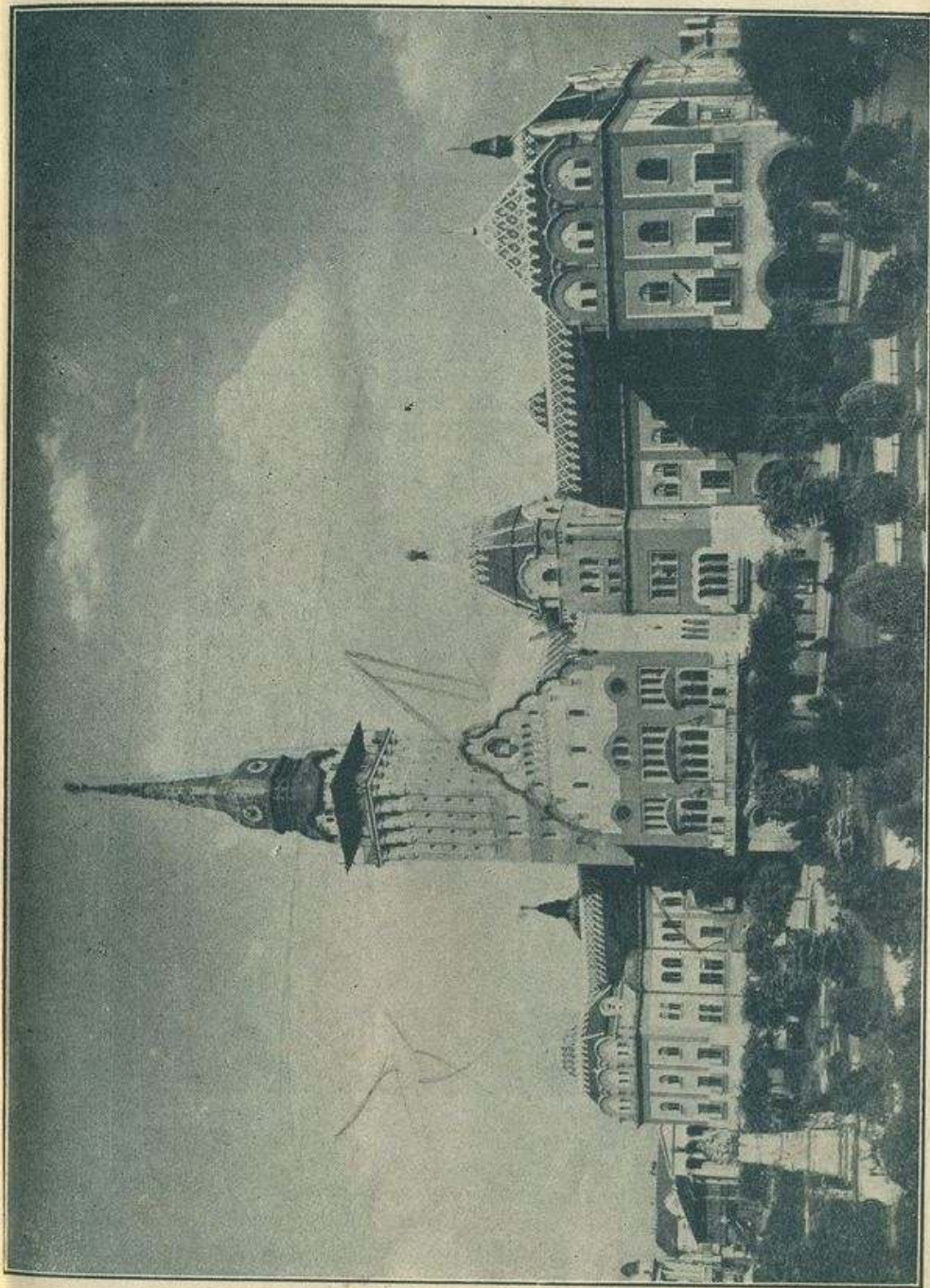
Poslednji vlastelin Subotice bio je Valentin Terek (Török Bálint), koga je, međutim, isterao iz Subotice car Jovan Nenad Crni, koji je Suboticu učinio svojom prestonicom. Posle njegove pogibije na kratko vreme Valentin Terek je ponovo stupio u posed Subotice.

Nemamo podataka o tome kako je narod živeo za vreme turske vladavine, ali nema sumnje, živeo je isto tako kao i u ostalim delovima Madjarske: bili su u ropskom odnosu prema svojim vlastelinima i njihovim činovnicima. Obradjivali su gospodarevu zemlju i služili su njihovu vojsku primorani svakog časa da poginu za njihove interese.

Velika seljačka buna Dózsa György-a zahvatila je ceo južni pojas Madjarske, pa i ovaj kraj. Nema sumnje da su se subotički bezemljaši pridružili ovom zamašnom pokretu, prvoj seljačkoj revoluciji na području Madjarske i učestvovali u seljačkoj revoluciji na području Madjarske te doprineli likvidiranju svojih tlačitelja: plemića i ostalih zemljoposjednika, vlastelina.

Godine 1526 turske armije Ibrahima zauzele su Budim, zatim su se žareći i paleći po svoj okolini vraćali uz Tisu i Dunav ka Beogradu i dalje za Carigrad. One su napale i Suboticu, ali subotička tvrđava, opkoljena sa svih strana močvarom, branila se žestoko i odbacila Turke, koji su se povukli ka Carigradu.

Posle pogibije madjarskog kralja u Muhaču Madjarska je imala dva kralja: austrijanca Ferdinanda i erdeljskog vojvodu srpskog porekla, Jovana Zapolju, koji potiče sa juga. U to vreme pojavio se neočekivano u Pomorišju vojskovođa nepoznatog porekla, koji je skupio silnu vojsku od 30.000 ljudi. Jovan Čarnojević ili kako su ga zvali: Jovan Nenad-Homo Niger: Crni čovek. Jovan Crni vladao je velikom teritorijom, a za svoju prestonicu odabrao je Suboticu gde se smestio u tvrđavi. Tu je imao svoj dvor sa vojskovođama i diplomacijom.

Valentin Terek, koji je bio na strani Ferdinanda, poveo je borbu protiv Jovana, koji se proglasio carem, zbog posedovanja Subotice čiji je on bio vlastelin. Jovan je obećao svoju potporu Zapolji. Ferdinand je, međutim, obećao caru Jovanu da će ga pomagati u stvaranju zasebnog despotstva na jugu Ugarske, ali da stane na njegovu stranu. Pošto je Jovan hteo da na teritoriji Vojvodine i Pomorišja osnuje slavensku zajednicu, pristao je na predlog Ferdinanda. Terek je prišao Zapolji i ponovo postao protivnik Jovanov. Zapolja je plakao kada je čuo da ga je Jovan napustio. Poslao je vojsku protiv njega, ali Jovan potpuno potuče Zapoljine armije. Zapolja je još više puta napao vojsku cara Jovana, koja je između Subotice i Sente pretrpela poraz. Sam car Jovan smrtno je ranjen. Odneli su ga u Tornjoš u kuću jednog Madjara, koji je vest odneo Valentinu Tereku. Ovaj dodje u Tornjoš i otseče glavu mrtvomi caru i odnese je Zapolji. Zapolja prima natrag u dvor Valentina Tereka, ali ovaj za kratko vreme predje Ferdinandu, pa se ponovo vraća Zapolji.

Posle smrti Zapoljine Terek padne u tursko ropstvo i poslednji vlastelin Subotice umre na turskoj robiji.

Subotica pada pod tursko gospodstvo 1542 posle Kalače, Baje i Segedina.

Turski jaram trajao je vek i po u Subotici. Gusta tama obavlja ovaj period života našeg grada, samo se iz narodnih pesama i nekih zapisnika datih kasnije pred vlastima može zaključiti da je narod živeo pod vrlo teškim uslovima. Subotica je pod Turcima bila nahija tj. srez i sedište sudskog okruga.

Od 1542 do 1686 Subotica je živela pod turskom vladavinom. Posle je ušla u sastav vojne krajine, koja je postojala do 1743.

1743 Subotica je proglašena za trgovište pod imenom Szent Mária, a 1779 godine unapredjena je za slobodni kraljevski grad pod imenom „Maria Theresiopolis.“ To ime grad je dobio „iz zahvalnosti prema carici Marija Tereziji što je Suboticu podigla na rang „slobodnog grada.“

Posle neuspele revolucije madjarskog naroda protiv Austrije, po osnivanju Srpske Vojvodine Subotica je ušla u njen sastav od 1849 do 1867, kada je vraćena u okvir Madjarske kojoj je pripadala sve do 13 novembra 1918 godine, do svršetka prvog svetskog rata. Tada je Subotica ušla u sastav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, koja je kasnije dobila ime Jugoslavija.

12 aprila 1941 godine Subotica je ponovo postala Szabadka, jer je Hitler poklonio Bačku i Baranju Madjarima, koji su bili spremni da povedu rat protiv Jugoslavije i Sovjetskog Saveza na strani Nemačke, a Jugoslavija je raspala na više strana.

Subotica je živela pod jakim pritiskom za vreme mađarske fašističke okupacije. Prvi dani okupacije bili su naročito teški. Mrtva telesa nevinih građana ležali su po ulicama kao zastrašujućí memento. Svesna omladina predvođena Komunističkom partijom dala je otpor, palila useve i organizirala oružane čete stvarajući na taj način prve partizanske jedinice. Vojni sud osudio je 18 novembra 1941 15 svesnih trudbenika, radnika i intelektualaca koji su obešeni u dvorištu jedne kasarne. Ove žrtve su: *Bašić Laza* strugar, *Gerson Nikola* učenik gimnazije, *Kornštein Odón* trgovački pomoćnik, *Lakenbah Konstantin* trgovački pomoćnik, *Lukač Stevan* trgovački pomoćnik, *Majer dr Karlo* pravnik, *Majer Nikola* student, *Majer Otmar* književnik, urednik „Hida“, *Perl Gelert* student, *Singer dr Adolf* lekar, *Suturović Šime* farbar, *Šimoković Roka* knjigovezac, *Švalb Nikola* književnik i novinar, *Tikvički Šime* službenik, *Vinkler-Wolf Lola* službenica.

Ova ubistva i druga krvava dela nisu zastrašili komuniste i ostale rodoljube koji su do kraja pružali otpor okupatorima osnivajući protiv njih oslobodilačku vojsku i partizanske odrede. Subotičani su takodje učestvovali u toj borbi i jedinicama.

10 oktobra 1944 godine partizanske jedinice srele su se kod Subotice sa isturenim odredima Crvene armije i oslobodile grad. Istog dana posle podne revolucionarna omladina Subotice predvođena članovima Komunističke Partije Jugoslavije već je navestila oslobodjenje Subotice prošavši pod našim zastavama kroz glavne ulice grada. Sutradan, Subotica je bila slobodna i uspostavljena naša narodna vlast.

SUBOTICA PRE 150 GODINA

Sa izvesnom zavišću smo čitali u raznim putopisima opis pojedinih gradova i nikada nigde nismo namerili na knjigu, na putnika, koji bi opisao kako je izgledala stara Subotica? Gradska biblioteka ima doduše mapu Subotice iz 1799 godine na kojoj se vidi, da je u gradu bilo mnogo ulica — bez i jedne kuće, da je kroz grad prolazio potok čiji ostatak (drugi deo Prvomajske ulice) i sada postoji, ali ništa drugo o toj staroj Subotici. Uspeli smo sada da pronadjemo putopis, koji, ma da vrlo kratko, ipak opisuje staru Suboticu.

Grof Hofmannsegg putovao je 1793 i 1794 godine po Mađarskoj i tom prilikom, u želji da lovi po močvarnom terenu na razne ptice, živine, zmije, insekte, posetio je Budim, Pečuj, Osek, Suboticu, Novi Sad, Kač, Titel i mnoga druga mesta. Knjiga sadrži njegova pisma upućena iz Mađarske sestri u Görlitz — gde je knjiga izdata 1800 godine — zanimljiva je i za nas, jer je to prvi „snimak“ jednog stranca o staroj Subotici.

Pisac konstatuje da su intelektualci govorili sa njim i međusobno najviše — latinski. Hvali gostoljublje stanovnika Mađarske, ističe prisustvo Nemaca u mađarskom privrednom i društvenom životu i vrlo podrobno opisuje pojedine gradove, običaje, jela, strukturu administracije.

Grof Hofmannsegg boravio je i u Bačkoj, pa spominje i Bezdan (str. 84) „gde je cela okolina pašnjak, čija je plodnost tako velika, da u dobrim godinama trava naraste do visine ljudi; u velikim sušama i stoka jedva šta ima da pase. Imade ovde 2—3000 rogate marve, zatim ovaca, konja, svinja i sve to pripada jednom vlastelinu. U takvom gazdinstvu jedan je zadužen za obračun, koji ima više podređenih koji jedva nešto bolje žive od stoke. Ranije su ljudi jedva imali redovan stan, najviše

kolibu ili tome slično; sada već i čobanin ima dosta dobar stalan stan i tu i tamo mogu se videti već i manje kuće. Glavno stovarište pustare je „salaš”. Odavde nose čobanima na pašnjak svake nedelje kruha, slanine i variva.“

Pisac veli da „čobanima nije teško ubiti mladog konja, čije meso najviše vole, pa ni čoveka. Opasno je da se čovek nastane u nekoj dalekoj gostionici bez oružja...” Zatim iznosi kako „prost mađjarski narod mnogo lepše govori mađjarski, nego „najotmeniji ljudi.”

„Subotica, koja se nalazi na šest milja od Segedina, sasvim je prijatan grad kakvim ga je učinila Marija Terezija.”

Putopisac ističe da je cela okolina Subotice bila u cvetu: mandule, trešnje i kajsije raskošno su krasile okolinu. Iznosi zatim da se u Pečuju upoznao sa jednim bračnim parom: oficijrom i njegovom suprugom, koja je rodnom iz Subotice. Ona je kćerka užara Webera, koji ima dve kuće u Subotici, jednu manju i jednu veću. Njegove kuće nalaze se u samom centru, na pijaci „koju ovdašnji svet racki zove Palankom.”

Prema tome centar današnje naše Subotice pre 150 godina naš svet zvao je „palankom.”

Putopisac ističe iskreno gostoljublje ovdašnjih stanovnika, koji su ga redom pozivali na ručak.

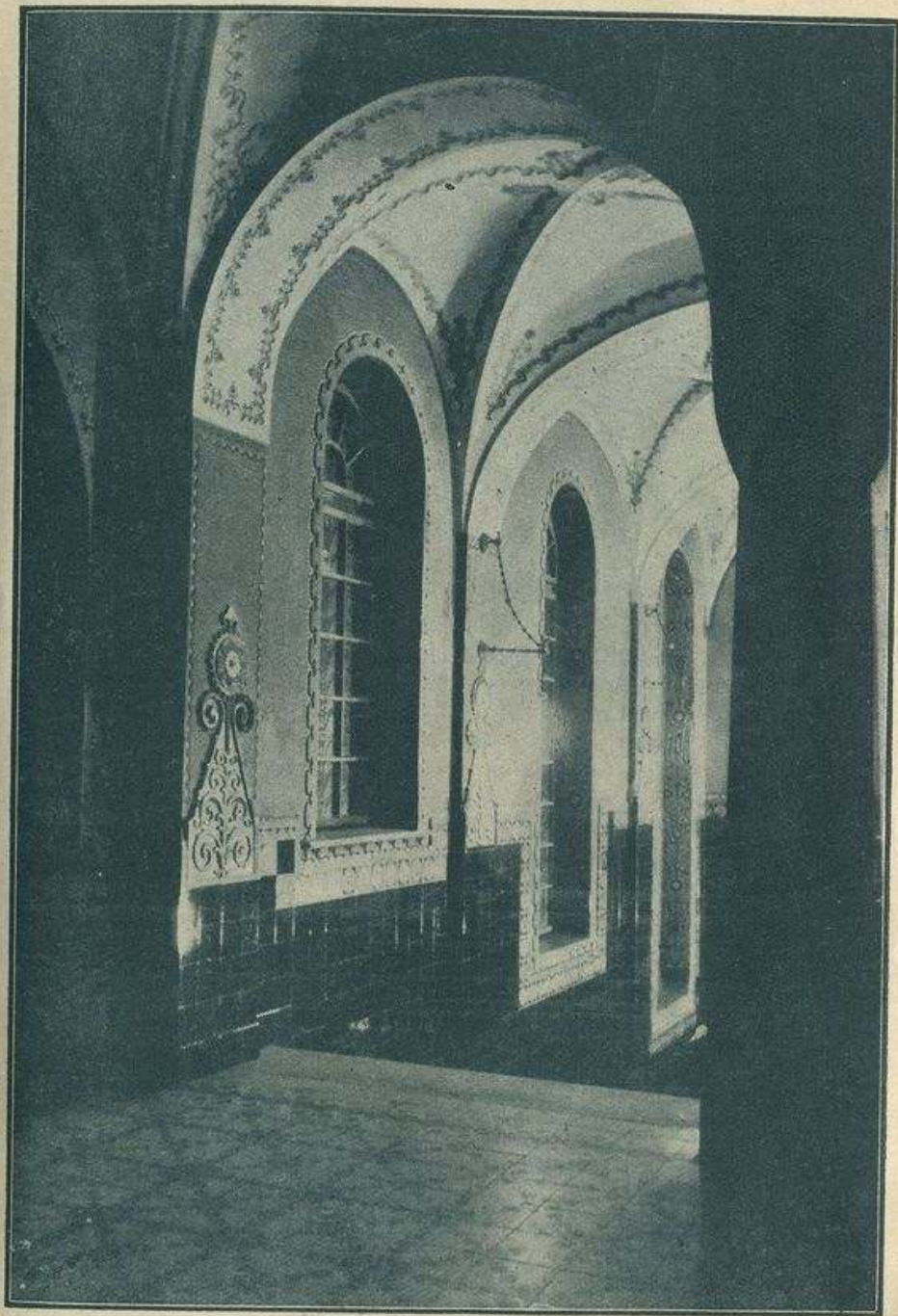
1794 godine bila je velika suša u ovom kraju, jer su se „močvare na kojima se moglo ranije veslati čitave sate, sada su se isušile.” „Najstariji ljudi ne sećaju se ovakve suše. Na čitave milje ne može se naći ni kapi vode.”

Hofmannsegg navodi da je ranije u Subotici bilo mnogo retkih vodenih ptica. Naročito bele čaplje, pelikani itd.”

„U Subotici ima dve čete pešadije sa nekoliko oficira. Njima se pridružuje i nekoliko građanskih činovnika, koji sačinjavaju snošljivo društvo.” Po svoj prilici Hofmannsegg je hteo reći da se subotička inteligencija sastojala samo od malog broja ljudi.

„Ja sam se s njima upoznao i dalje se interesirao o mogućnostima lova. Ovdašnji dimnjičarski majstor, jedan odista fini čovek i poznati lovac, uzeo me je k sebi i odveo me na više dobrih močvarnih terena, ali uvek smo trebali da prevalimo put od 3—4 milje samo tamo, tako da smo za noć ostajali na nekom salašu.”

Pisac spominje da je u Subotici prvi put jeo „mađjarsko nacionalno jelo: meso sa paprikom!” Za njega veli „da je to

odlično jelo, da je mnogo jeo i ništa mu zlo nije bilo." Zavoleo je i papriku, pa je pisao kući svojoj sestri da „nasadi papriku u crepove za cveće, kako bi ih imao zimi, kad se bude vratio kući."

„Paprika se skine — veli — kad je već crvena, zatim se veže u venac, stavi se na vetar, a posle se osuši u peći i istuca."

„Subotica je pravi raj lubenica i dinja" — usklikuje putopisac i navodi da nosi sa sobom odavde semenje za 20 vrsta lubenica i dinja, koje je dobio od subotičkog poštara, koji ga je pozvao na ručak.

On se u Subotici upoznao s jednim plemićem na čijim kolima je otputovao do Novog Sada i dalje. Veli da se „ovde ne pravi tako veliko pitanje od putovanja kao u Saskoj." Tu, veli, ne mare za udaljenost i putuje se bolje i brže, nego u Saskoj.

Opisuje svoje putovanje pored Tise, zatim u Temerin, Novi Sad i svoj dolazak u jednu jedinstvenu „državu" koja se zove: vojna krajina.

„Na granici Madjarske od Krajine i Hrvatske do Galicije, na granicama Srbije, Bosne, Moldavije i Vlaške provlači se jedna uzana oblast, koja je, prema potrebi široka jednu, dve, tri milje, i ne spada ni pod zemaljske urede, ni pod županijsku vlast, već neposredno pod vlast kraljevu, odnosno pod vlast kraljevog vojnog zapovedništva. Ovde ne vredi nikakav drugi zakon, već samo vojni; gradjanske vlasti ovde uopšte ne uzimaju u obzir. Stanovnici sela su svi od reda vojnici odnosno oni sačinjavaju armiju, koja se može ma kad sastaviti od ljudi, koji su sposobni da se late oružja. Po običaju oni cele godine rade kao seljaci, kao drugi zemljoradnici, i ne može se ni primetiti da su ti ljudi zapravo vojnici. Ali u odredjenim razmacima vremena pozivaju ih na vojnu vežbu. Deca im od rane mladosti u igri stiču vojničko znanje. Redovi nemaju platu, niti odelo dok ne svrše vojnu službu, već umesto toga imaju poljsko imanje."

Slična vojna krajina bila je pre 1743 godine i Subotica... Njena vojska je premeštena zatim na granicu gde je vojnu krajinu naš putopisac uočio i konstatovao „da se u toj oblasti govori isključivo racki (srpski).

Ovaj putopis osim toga sadrži mnogo interesantnosti o Zemu, Pančevu, Novom Sadu, Šajkaškoj i Oseku. (Reise des Grafen Hoffmannsegg über Ungarn im J. 1793 und 1794. Gr. Bibliotheka 50926).

PABIRCI IZ PROŠLOSTI SUBOTICE

Ljudi obično vole da pabirče po starim novinama, starim aktima. Nije loše znati šta se desilo u davnini, ko su bili pioniri našeg društvenog, kulturnog i privrednog života. Ovo nekoliko podataka pružiće čitaocima, u fragmentima, refleksnu sliku o izgradnji Subotice u prošlosti, o putu od subotičke tvrđave do grada od 112.000 stanovnika.

Iznosimo ukratko kada su koje ustanove osnovane, kada je šta gradjeno itd.

Prve ustanove i nadležstva

- Blagajna za osiguranje radnika protiv bolesti — 8 maja 1892.
- Biblioteka pri gimnaziji — 1846.
- Biblioteka javna — 6 marta 1892.
- Dečje jasle — 1949 (Trg Oktobarske revolucije 3).
- Dečje obdanište — 1945.
- Električna centrala — 10 XII 1896.
- Gimnazija — 1747. Prvi profesor Toma Porubski.
- Galerija slika „Bačka” — 1 maja 1949.
- Javna gradska čitaonica — 1945.
- Letnje pozorište (Palić) 12 VII 1891 i — 1 jula 1950.
- Lovački muzej — 2 V 1950 (na Paliću).
- Muzej grada Subotice — 29 XI 1948 (Raniji pokušaji za stvaranje muzeja od 1892 pa dalje nisu ostvareni).
- Muzička škola — 24-IX-1868 (Geza Alaga, Vinko Susek, Leonard Barbaro).
- Osmoletka (Osmorazredna osn. škola) 1 IX 1950.
- Poštanski ured državni — 1-X-1872 (Boško Vujić).
- Pravni fakultet — 1-III-1920 (Postojao do 12-IV-1941).

Sportski stadion — 1936.

Štedionica — 1846.

Telegrafska stanica — 24 avgusta 1862.

Telefonska centrala — jula 1892 (automatska 1950).

Teretna stanica — 19-X-1891.

Trgovačka škola (preteča akademije) — 1907.

Tramvajska pruga — 7-IX-1897.

Zabavište za decu — 1858.

Zoološki vrt (Palić) — 10-VII-1949, a svečano otvaranje održano je tek 2-V-1950.

Ženska gimnazija — 1925.

Trgovina

Apoteka — 1789 godine. Corda Franja iz Požege.

Drvar: Milko — 1848.

Knjižar: 1786 — Lončarević Jakob koji je prodavao školske knjige.

Kolonijalna i delikatesna trgovina — Farkaš Jožef 1817.

Prvi trgovci raznih struka: Stipan Vojnić, Luka Bukvić, Djuro Halaš, Nikola Djordjević, Grga Križanović, Joso Tankorep, Jano Grk, Marko Skenderović, Mihajlo Prčić, Ivan Mačković 1748 godine. Zatim Djordje Grbavi, Arsen Manojlović (ovaj je došao 1700 u Suboticu sa svojim sinom Kalojanom), Nikola Crni Grk, zatim „grčki” trgovac Spandolin Manojlović (svi u prvoj polovini XVIII v.).

Prva državna socijalistička trgovina osnovana je u Subotici 1945 godine kao podružnica novosadskog državnog trgovačkog preduzeća pod imenom „Trgopromet”. Po likvidiranju ove podružnice osnovano je prvo gradsko trgovačko preduzeće „Granap”, Gradsko nabavljačko preduzeće, koje se razvilo iste godine u Gramag 5-V-1946, Gradski Magazin. Ovo je matično preduzeće svih ostalih sada već lepo razvijenih gradskih trgovačkih i zanatskih preduzeća na socijalističkoj trgovačkoj bazi.

Društva

Prvo društvo osnovano je 1840 pod imenom: Polgári Kaszinó (Gradjanska Kasina) a u stvari ona je bila Bürger Kasino, jer je društveni jezik bio uglavnom nemački. Inteli-

gencija Subotice sastojala se većinom od doseljenih Nemaca, koji su i nakon asimilacije najradije govorili nemački.

Prvo bunjevačko društvo „Pučka Kasina” osnovana je 1878. Predsednik Dulić Djeno. Prvo prela (narodni ples) održano je 2-II-1879.

Prvo pevačko društvo osnovali su Srbi 12 jula 1865 (Djordje Manojlović), mađarsko pevačko društvo osnovano je 1889 godine (dr. Brenner Jožef), a hrvatsko 1920 godine. 1912 godine postojalo je u pivoju jedno bunjevačko pevačko društvo, ali usled prvog svetskog rata ono se nije održalo).

Prvo žensko društvo osnovale su Jevrejke 1852 (Šefer Babeta) mađarsko žensko društvo 1868, srpsko 1878, bunjevačko 1919.

Prvo zanatsko društvo sa svojom knjižnicom osnovano je 1860 godine.

Prvo društvo za priredjivanje konjskih trka osnovano je VI 1891.

Prvi šahovski klub osnovan je 28 marta 1897. (Emanuel, sudija).

Prvi auto- i motor klub osnovan je 1922 godine.

Prvo Veslačko društvo osnovano je 1846 godine.

Prvi mačevalački klub osnovan je 1906 godine.

Prvo lovačko društvo osnovano je 1886 godine.

Prve zanatlije u Subotici

Bačvar: Haser Jakob 1767.

Berberi-hirurzi: Toma Sauer i Lenard Stepan (1746).

Bravar: Lederer Josef (1747)

Cipelar: Schrom Franz 1767.

Čarapar: Fierer Filip 1767.

Češljara bilo je osam 1786 godine.

Čizmari: 1748 Grga Crnjaković, Djuro Marčetić, Matija Kazucka i Djuro Varga.

Čurčija: 1748 Tadija Dianović, Andrija Čurčija, Djuro Krajnić (1746), Antun Antunović, Jakob Bobranić, Stifko Čurčija, Grgo Čurčija, Jovan Grabovčanin.

Gombar: Ivan Gombar 1747.

Krojači: Mali Gejo, Miat Filipović, Ivan Čavić, Djurka Sabo, Janko Puček, Martin Lučić, Jano Grk (bio je i trgovac) 1748.

Kolar: Frizner Ivan 1769.

Knjigovezac: Pinzer August 1786 (u pomanjkanju posla postao je kasnije poslužitelj).
Kovači: Marijan i Miško Kovač (1748).
Lončar: Prvi lončari spominju se 1786 godine.
Mesar: Heller Franz (9-IV-1745).
Medeničar: Schmidt Jakob (1748).
Nožar: Tier Matija 1767.
Pekar: Schiller Ivan Georg (Iz Segedina III 1745).
Remenar: Stipan Baša (1767).
Sapundžija: Ivan Svoboda 1767.
Staklar: Josef Schpeth i Martin Tolpfler (Toffer ili Tapfer) 1753.
Stolar: Simeon Fries, 5 marta 1744.
Strugar: 1787 godine.
Štampar: Karl Bittermann 7 marta 1844 godine.
Tkač: Hamtaš Istvan 1767.
Tesar: Luxeder Jakob 1767.
Užar: Matias Puckel 1764.
Zidar: Mijo Zidar 1747.

Štampa

Prva knjiga, koja je otšampana u Subotici, bila je srpska. 1846 godine šampana u štampariji Karla Bittermanna pod naslovom: *Lakomisleni od barona Jošike u prevodu Todora Prokopčanji-a i Darak Srpkinja II knjiga od Dobrivoja Atanackovića.*

Prva mađjarska knjiga šampana je 1847 godine: *A gyümölcsfa tenyészetéről (o gajenju vočki)* od Sep Ferenc.

Prva bunjevačka knjiga, koja je šampana u Subotici, izišla je pod naslovom: *Dostojna plemenite Bačke starih uspomena sadašnji i drugi slavinske kervi deliah slava bačkim plemićem itd.* od G. Peštalića 1866 godine. (Drugo izdanje), a prvi bunjevački književnik Subotice Ambrozio Šarčević izdao je svoju prvu knjigu na hrvatskom jeziku 1869 godine pod naslovom: *Zbirka mudrih i poučnih izreka.*

Prvi list u Subotici izlazio je 1848 godine pod naslovom: *Honunk állapota.* (Urednik Szép Ferenc).

Prvi srpski list (pisan rukom) izlazio je kao mesečnik 1864 (Samko Manojlović) pod naslovom „Ljubav”, a šampan u štampariji od 12 aprila 1898 godine pod naslovom: „Bačvanin” (Dr Dušan Petrović) kao nedeljni list.

Prvi dnevni list na mađjarskom jeziku bio je „Bácskai Napló“ (Bački dnevnik) koji je izlazio od 28 oktobra 1896. Izlazio je svega 24 dana. Urednik dr Karlo Čilag.

Prvi dnevni list na hrvatskom jeziku bio je „Neven“ od 17 novembra 1918.

Prvi šaljivi list na mađjarskom zvao se „Bohó Miska“. Izlazio je od 15 IX 1884 godine.

Prvi socijalistički list u Subotici bio je „Munkásbiztosító“ (Radničko osiguranje), mesečni list koji je izlazio od 1909 god.

Prvi sportski list zvao se „Achilles“. Izlazio je na mađjarskom od 1884.

Prvi ilustrirani list „Bácsország“ izdavao i uređivao dr. Čilag Karlo na mađjarskom jeziku od 2 oktobra 1904.

Prvi književno-društveni časopis pokrenut je 1 aprila 1925 pod naslovom „Književni Sever.“ (Milivoj Knežević).

Prve zidne novine „Zidne Vijesti“ izlazile su od 16-I-1945.

Prvi hrvatski šaljivi list u našem gradu bio je „Bunjevačko Zerkalo.“ Izlazio je od 2 februara 1940. Izašlo je svega 7 brojeva. (dr Geza Sekelj).

R a z n o

Prvi uzlet avionom izvršio je Ivan Sarić 25 avgusta 1910 godine. On je sam konstruisao i sagradio svoju krilaticu. To je bio prvi javni let avionom u tadašnjoj velikoj Mađjarskoj i na Balkanu. Ivan Sarić se prema tome smatra prvim letačem i konstruktorom avijona na Balkanu i Srednjoj Evropi.

Prvo sportsko igralište sa asfaltiranom bicikli stazom sagradio je Vermeš Lajoš, poznati sportista i mecena, 1892 godine na Paliću.

Prvi olimpikon Subotice bio je Djura Stantić, koji je pobedio na Olimpijadi u dugom hodanju 1900 godine.

Prvi sportski klub „Achilles“ osnovan je 1888 godine u Subotici, na Paliću.

Prvi radio prijemnik instaliran je u Subotici 1924 godine.

Prva bioskopska predstava održana je pod šatorom na Žitnom trgu 2-VIII-1902 godine.

Prva pozorišna predstava održana je u Subotici 1780 godine.

Prva rasveta ulica u gradu izvršena je novembra 1856 godine.

Prvi učitelji bili su Jakob Mialtro i Šime Romić (1732) prvi srpski učitelj Marko Vujić (1742), prvi upravitelj škola Stipan Ranić 1773.

Prvi gradski beležnik Petar Josić 1743, a u slob. gradu: Ante Parčetić 1779.

Prva kupka na Paliću 1845, u Subotici 1879.

Prvi hotel na Paliću „Trščara“ 1852 godine.

Prvi poslanici za Narodnu skupštinu 1790: Ante Parčetić i Ivan Sarić.

Prvi gradski načelnik Subotice 31-VII-1743 Stipan Vojnić, a u slobodnom gradu 21-IX-1779 Luka Vojnić.

Prvi profesionalni novinar u našem gradu bio je Karlo Milodanović. Radio od 1873 do 1876.

Prvu ciglaru osnovao je Titus Mačković 1879 na Bajnatu.

Prva fabrika osnovana je na Paliću 1782. Fabrika je proizvodila slatinu od paličke vode.

Prvi strajk ciglarskih radnika bio je 27 juna 1892 godine u ciglani Titusa Mačkovića.

Prve asfaltirane trotoare Subotica je dobila 1892 godine za vreme načelnikovanja Laze Mamužića.

Prvi vazdušni balon pokazao se nad Suboticom 1896 godine.

Prva mađjarska propoved u crkvi održana je 1754 godine. Ranije su održavane samo hrvatske.

Prvi narodni oslobodilački odbor osnovan je u ilegalnosti aprila 1944.

Prva željeznička pruga puštena je u saobraćaj kod Subotice IX. 1869 na liniji Subotica—Segedin. Tom prilikom nadjeni su dragoceni arheološki predmeti, koji su odnešeni u Segedin.

Pozorišna zgrada otvorena je 16 decembra 1854 godine.

Prva izložba konja — 1857 (Subotica je bila centar za izvoz konja u razne države Evrope).

Nedeljni sajam: 1743 godine.

Prvu čitaonicu u Subotici osnovali su Srbi 1865 godine.

Prva seljačka radna zadruga na teritoriji GNO Subotica osnovana u Bajmoku pod imenom „Naprijed“, 1946 godine.

Handwritten signature:
Handwritten signature, possibly "Handwritten" or similar, in blue ink.

GRADSKI MAGAZIN

PREDUZEĆE ZA TRGOVINU MEŠOVITOM ROBOM NA VELIKO I MALO

GRA-MAG KOLONIJAL — SUBOTICA

ULICA MATIJE GUBCA 6

vrši snabdevanje potrošača
Subotice sa svim vrstama
artikala široke potrošnje
preko svoje razgranate
mreže prodavnica.

TELEFONI:

DIREKTOR 13-06
ROBNO ODELJENJE 14-76
PRODAJNO ODELJENJE 20-02
MAGAZIN 10-42

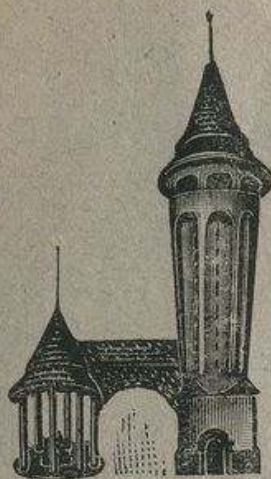
SRESKI SAVEZ ZEMLJORADNIČKIH ZADRUGA - SUBOTICA

Poslovnica: TUCOVIĆEVA UL. 4/1

TELEGRAMI: Sreski Savez, Subotica
TELEFONI: Predsednik — sekretar 13-58
Odeljenje za nabavku i prodaju 23-56
Knjigovodstvo 21-53 — Plansko odeljenje,
statistika i otkup 21-45 — Magazin broj 1
12-96 - Magazin broj 2 15-42 - Prodavnica
poljoprivr. sprava, alata i hemikalije 13-71

SAVEZ OBUHVATA u svome članstvu 11 Zemljoradničkih i 28 Seljačkih radnih zadruga, preko kojih snabdeva svoje članove potrebnom industriskom robom kao i poljoprivrednim spravama i hemijskim proizvodima u svim vidovima trgovine.

Organizaciono i poslovno učvršćuje rad zadruga na poslovima trgovine otkupa.

POSETITE KUPALIŠTE PALIĆ

ODLIČNA HRANA
SAVRŠEN ODMOR
VODENI SPORTOVI
LETNJE POZORIŠTE
BAČKA GALERIJA
LOVAČKI MUZEJ
ZOOLOŠKI VRT

Gr. preduzeće za turizam i ugostiteljstvo

PALIĆ - SUBOTICA

vrši sve turističke i ugostiteljske usluge u Subotici i kupalištu Paliću preko svojih hotela i ugostiteljskih lokala:

BEOGRAD, kafana i restoracija, Republika 2 — Telefon broj 12-19

JAGNJE, hotel i bife, Republika 3 — Telefon 10-01

DUBRAVKA, bife, Strosmajerova 18 — Telefon 11-13

GRADSKA POSLASTIČARNICI, Trg Slobode 1

BISER, bife, Trg Maršala Tita 4 — Telefon 16-36

UPRAVA BANJE na Paliću — Telefon 17-33

Na Paliću uprava raspolaže sa dva hotela, više gostiona, dva restorana, dva jezerska kupatila sa plažama, toplom i blatnom kupkom

**TOPLA BLATNA KUPKA LEČI
REUMATIZAM, IŠIJAŠ,
KOŽNE BOLESTI**

CENTRALNA DIREKCIJA: SUBOTICA, Generala Drapšina 2 — Telefoni
direktor i personalni 18-51, uprava za vinograd i ekonomiju 16-44, podrum 16-05

Tekući račun kod Komunalne banke
u Subotici, broj 520-1-762.000

Snabdevamo Suboticu

**vinom
pivom
rakijom**

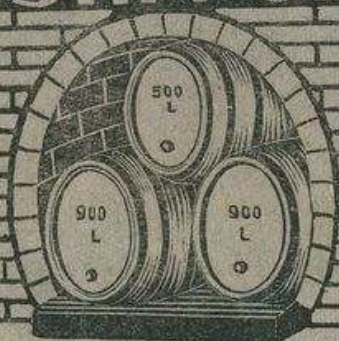
preko naše tvornice „ZVEZDA“ Marksov put 19

soda vodom

putem tvornice „KISELJAK“ Jovana Mikića put 9

sirćetom

GRADSKI PODRUM

SUBOTICA

Maksima Gorkog 23 — Telefon 12-06

SUBOTICA DANAS

Subotica leži kao oaza na ogromnoj, nepreglednoj pustari okružena zelenilom, voćnjacima, vinogradima sa kojima su pre stotinu godina i nešto kasnije „vezivali peščaru“, koja je znala da promeni svoje mesto ostavljajući za sobom velike gudure. Na severnom delu Subotice, dužinom jugoslovensko-madžarske granice, na nekadašnjoj peščari, provlači se divna i gusta šuma, koja daje drva majstorima-kolarima. Na nekadašnjim „atovima“ danas su v. nogradi, koji daju čuvena vina, voće, osobito jabuke iz vinograda „ludoških“, „Bucke“, „zapadnih“, „bajskih“, a i crniča radja dobro groždje.

Putnici koji dolaze vozom sa južne strane u Suboticu putuju skoro čitav sat putničkim vozom po spoljnoj teritoriji Subotice do glavne železničke stanice. Ovaj grad ima najveći atar od svih gradova u zemlji. Njegovo bogatstvo je ogromno. Marljive seljačke ruke, koje danas već primenjuju modernu poljoprivrednu tehniku, stvaraju dobre uslove za obilnu proizvodnju svega, što ova zirata bačka zemlja može da pruži — prolazi se pored prostranih površina radnih zadruga, državnih imanja i privatnih selišta.

Putnici koji dolaze iz Sombora prolaze kroz gusti špalir primerno uredjenih vinograda i voćnjaka.

Oni koji dolaze iz Horgoša posmatraju šarenilo prirode, čas vinograda, čas rasadnika i njiva raspevane ravnice.

Sve što je na selištima, vinogradima i voćnjacima, strojevi i stoka, sve je to u službi Čoveka i Napretka.

Sa ovim mislima izlazimo iz glavne železničke stanice, koja se odlikuje u nizu naših gradova, čistoćom i urednošću. Prvi utisak je prijatan: u središtu grada pred nama je niz lepih palata.

Ulazeći u centar grada nailazimo na veliku lepu zgradu, okruženu zelenilom, usred Lenjinovog parka, na

„Dom Spartaka“

U njemu se nalazi i lutkarsko pozorište, koje je jedno od prvih u Vojvodini. Tu je i bioskop „Jadran“ sa svojim letnjim amfiteatrom sa preko hiljadu sedišta.

Ova zgrada je sedište Sportskog Društva Železničara Spartak, sa svojim vežbaonicama, kancelarijama. „Spartak“ je jedno od najmasovnijih sportskih društava u Jugoslaviji.

Pred nama je ulica Djure Djakovića. Na početku ove ulice smeštena je jedna od značajnijih ustanova ovoga grada,

Gradski muzej

koji je osnovan 1948 godine. U njemu nalazimo dokumente i o našoj narodno-oslobodilačkoj borbi, fotografije, plakate, pisma i drugo. Dokumente o razvitku Subotice, etnografski deo muzeja, „bunjevačku sobu“, „mađjarsku kuhinju“ i originalne narodne nošnje i druge interesantnosti. Stalna izložba slika naših i stranih umetnika privlači mnoge ljubitelje likovne umetnosti i širih narodnih slojeva. Vrlo bogata je i arheološka zbirka.

Pre 80 godina na ovom delu grada nalazila se „Rogina bara“, barnština, ostatak odbranbenog pojasa subotičke tvrđave iz XV veka. Sada je ovo najlepší deo grada.

Put do „Gradske kuće“ vodi nas kroz Republikansku ulicu u kojoj su smešteni hoteli. U prvoj levoj pobočnoj ulici, Vladimira Nazora, nalazi se sedište Gradskog odbora Narodnog fronta.

Na uglu Republikanske ulice i Trga Slobode je pozorišna zgrada: sedište Hrvatskog kazališta i Mađjarskog pozorišta. Ova zgrada zidana je 1854 godine i nju nazmenički koriste oba pozorišta.

Preko puta od pozorišne zgrade nalazi se

Radnički dom

sedište Sreskog sindikalnog veća i svih sindikalnih ustanova.

„Gradska kuća“ sa svojim visokim tornjem, na čijem orhu stoji ogromna petokraka zvezda, nadvisuje svoju okolinu i dominira celim gradom. Gradska kuća zidana je 1910 godine u „sikurskom“ stilu koji je importiran u ovaj kraj. U njoj

su smeštena sva povereništva Gradskog narodnog odbora i razni trgovački lokali.

Najstarija zgrada Subotice nesumnjivo je „tvrđjava“ Janka Sibirjanina iz XV veka, koja je kasnije pretvorena u crkvu franjevačkog reda. Nalazi se severno od gradske kuće.

Ima još živih starih Subotičana, koji se sećaju potoka, koji su okruživali ovu nekadašnju tvrđavu. Pre pet-šest decenija na ovom mestu gde se sada nalazi kulturno društvo „Prolèter“ i železničko kulturno društvo „Bratstvo-Jedinstvo“ te štamparija „Minerva,“ bili su otvoreni potoci koji su prolazili kroz središte grada.

U Moskovskoj ulici 1 nalaze se Gradski komitet Narodne omladine i kancelarije Narodnog fronta II reiona.

Na trgu Žrtava fašizma do kojeg se dolazi ulicom Matka Vukovića nalazi se veliki Spomenik žrtava fašizma.

Na južnoj strani Gradske kuće je zgrada Gradske muzičke škole, koja postoji više od 80 godina, sa svojim koncertnom dvoranom, koja nosi ime glasovitog violiniste Zlatka Balokovića.

Na prizemlju zgrade nalazi se najznačajnija kulturna ustanova:

„Gradska biblioteka“

koja je smeštena u 15 velikih prostoriya. Biblioteka ima preko 100.000 komada knjiga, sakuplja i čuva rukopise naših književnika i kulturnih radnika. Jedno od važnih, dosadašnjih ostvarenja je zbirka bunjevačko-šokačkih knjiga i novina od najstarijih vremena do danas. Među ovima se nalaze dve knjige Mihajla Radnića iz 1683 godine koje su i zabeležene kao prve bunjevačke knjige, kao i prva knjiga koja je otšampana u Subotici: Lakomisleni od Nikole Jožike 1846 godine na srpskom jeziku, ćirilicom.

Gradska biblioteka danas broji preko 4000 članova i predstavlja jednu od najživljih kulturnih ustanova ovoga grada.

Prva štamparija osnovana je u Subotici 1844 godine u ulici Augusta Senoe 12. Nema sumnje, da je istinski napredak Subotice počeo onda, kada je dobila prvu štampariju i zato će ova zgrada i bez spoljne oznake biti stalan potsetnik na početak novog doba za Suboticu u pogledu kulturnog razvitka.

Na Puškinovom trgu nalazi se monumentalna zgrada štamparije Ministarstva železnica, u čijem neposrednom susedstvu, za vreme turske vladavine, dizala se zgrada džamije.

Š k o l e

U samom centru grada smeštene su srednje škole i internati. Treba naročito istaći osnivanje srednjih stručnih škola. Na Mikićevom putu nalazi se

Dom učenika u privredi

koji se nalazi u jednokatnici usred divne bašte, koju neguju sami učenici. Oni dobijaju primeran socijalistički odgoj i odavde je već izašla prva generacija učenika, mladih radnika koji će preuzeti svoje mesto u privrednom životu Subotice.

Na području Subotice ima 154 odeljenja osnovnih škola, a 1950 godine stvorene su prve osmoletke. Osnovano je zasada 8 osmoletki sa srpsko-hrvatskim i mađjarskim odelenjima, jedna mešovita gimnazija sa srpskohrvatskim i jedna sa mađjarskim nastavnim jezikom. Obe gimnazije imaju samo više razrede, dok su niži razredi pripojeni osmoletkama.

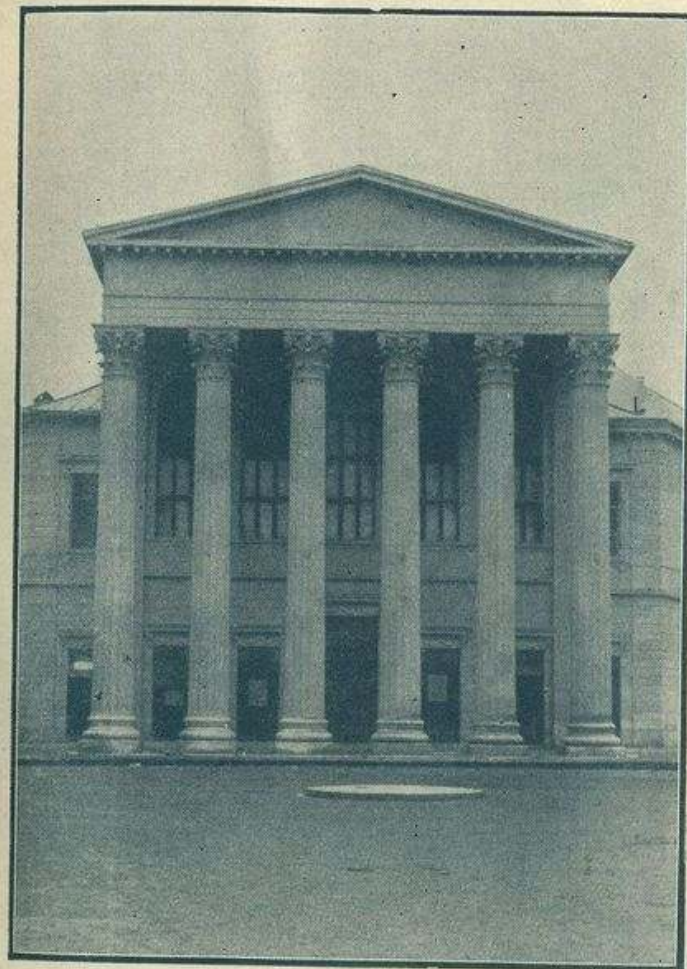
Postoje 2 učiteljske škole sa srpsko-hrvatskim i mađjarskim nastavnim jezikom.

U Subotici radi šest nižih stručnih škola: dve škole učenika u privredi, jedna sa srpskohrvatskim, druga sa mađjarskim nastavnim jezikom, niža medicinska škola, škola učenika u industriji i zanatska u Bajmoku, niža trgovačka škola i dve specijalne stručne škole pri tvornici „Sever“ i preduzeću „Izgradnja.“

Po oslobodjenju osnovane su dve srednje stručne škole, koje su u stalnom razvitku te danas imaju 55 odeljenja: građevinska, industrijska i poljoprivredna srednja škola. Uz građevinsku srednju tehničku školu formiran je radnički građevinski tehnikum. Osnovana je i škola za opšte obrazovanje radnika (večernja škola) za radnike, koji žele da stiču srednjoškolsko obrazovanje. Osim toga radi i škola za opšte obrazovanje partijskih kadrova.

Uz mnoge škole osnovani su domovi i internati.

Na Mikićevom putu nalazi se Dom Marije Vojnić Tošiniće gde su smeštena deca bez roditelja, u prvom redu ratna

siročad. Pored ovog Doma nalazi se Dom gluhonemih. Ovaj deo Subotice je narod nazvao „baštenim gradom“, koji je izgrađen poslednjih 30 godina na mestu „Segedinskih vinograda“. To su sve porodične kuće sa lepim prostranim baštama, koje su kao zeleni obruč na istočnom delu grada.

U znamenitosti Subotice spada i

Stadion

koji se nalazi na južnom delu grada, na kraju puta Ivana Milutinovića. Ovaj stadion je najveći u Vojvodini, sagrađen 1936 godine.

U gradu se nalazi više crkava raznih veroispovesti.

Treba naročito istaći postojanje mađjarskog kulturnog društva „Népkör“, koje je žarište mađjarskog kulturnog života Jugoslavije. Ono pruža moralnu i materijalnu pomoć svim podružnicama po selima i odgaja svoje članove u duhu učenja Tita, po primeru srpskih i hrvatskih kulturnih društava.

Privreda je postala narodna. Njom upravljaju sada radnički saveti i tako je cela naša privreda predata samom narodu: zemlja onom ko je obradjuje, fabrika onom, koji u njoj proizvodi.

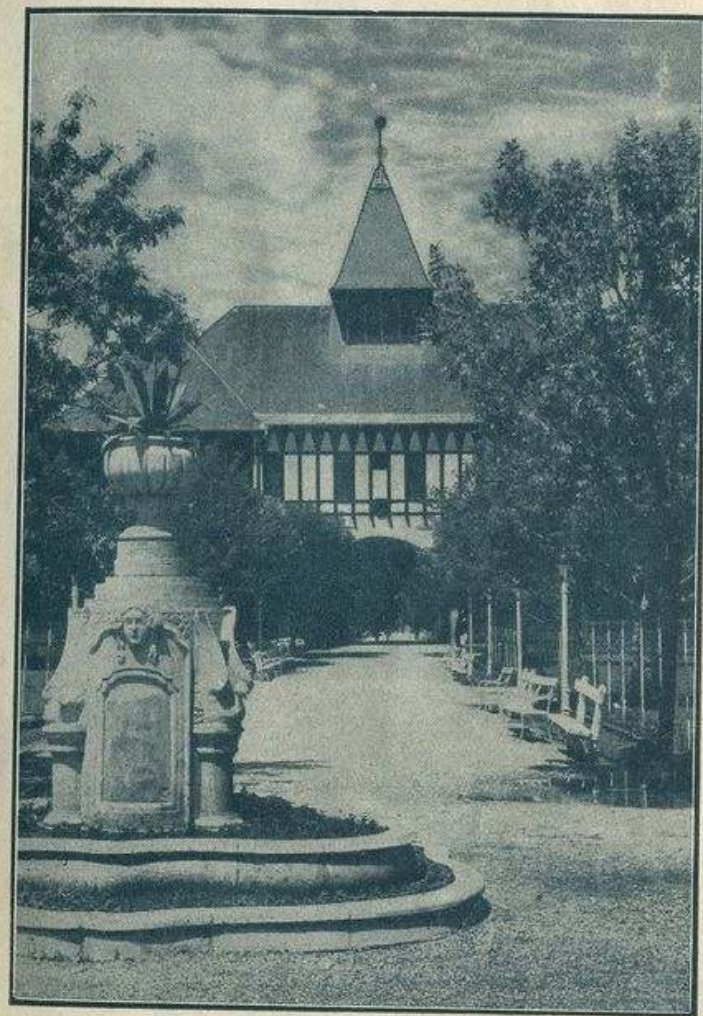
PALIĆ

Bez ovog divnog parka i velikog jezera, kojeg su nazvali „bačkim morem”, Subotica bi, nema sumnje, izgubila mnogo od svog značaja.

Nije nam ostalo iz prošlosti nikakvih podataka o tome kako je nastalo ovo veliko jezero. U jednom dokumentu iz 1462 godine pored imena Bajmoka i Čantavira spominje se i pustara Ralij, koju je madjarski kralj Matija poklonio svojoj majci. Ova pustara je vremenom postala selo, koje se spominje u turskim defterima 1580—82 godine kao Pálegyháza, koje spada u subotičku nahiju (okrug) sa 10 porezovnika. To mesto spominje se i kao Palić i Palič.

Po predanju, međjutim, jezero je nastalo tek sredinom pretprošlog veka. Prema jednom dopisu pisanom iz Subotice 18 aprila 1781 na mestu sadašnjeg jezera bio je tada veliki pesak, pašnjak, na kome su pasle ovce. Čobani su tu na više mesta kopali bunar da bi pojili svoje ovce. Voda je bila slana i ovce su rado dolazile na ovaj pašnjak. Jednom su čobani iskopali bunar i naišli na debelu žilu te je voda poplavila svu okolinu. Tako je nastalo jezero . . .

Naučnici smatraju da se jezero u godinama siromašnim vodom isušilo, kao mnoga druga jezera u srednjoj Evropi. Istorija nam takodje govori da je austriski general Marsigli, koji je boravio u ovom kraju 1690 godine, napisao u svom opsežnom delu, izdatom tek 1727 godine, pod naslovom: Danubius Pannonice-Mysicus, na jednoj mapi i ovo: da se pored Subotice nalazi jedno jezero zvano Piligo palus, a to je više nego sigurno: Palić. Isto tako i vojska Eugena Savojskog, pripremajući se na veliku senčansku bitku, postavila svoj tabor 28 septembra 1697 godine kod „velikog jezera Palića.” 1743 i 1749 godine ugovor vlade i Subotice „ostavlja Suboticu u posedu „lacus Palith”. Gradski

skupštinski zapisnik iz 1751 godine također spominje paličko jezero koje je već od ranije postojalo.

Palić je parkirao gradski vrtlar Morava pre sto godina. Pre toga, od 1782, Palić je bio običan pašnjak a jezero se iskorišćavalo za kuvanje slatine. Jezero je sadržavalo mnogo slatine te je glavni fizik županije Bačke Johan Gottfried Liebrauth dobio dozvolu od cara da od paličke vode kuva sodu. U tu svrhu podigao je sa Matom Rudićem prvu fabriku na teritoriji sode, fabriku sode na Paliću.

Jezero je bilo veoma slano i zato isprva u njemu nije bilo ribe. Od 1817 godine, kada je jezero bilo vezano sa ludaškim jezerom, nalazimo u njemu i ribe. Hteli su zatim da preko Horgoša, Martonoša i Kanjiže vežu ovo jezero sa Tisom, ali usputne opštine nisu pristale bojeći se poplave.

Lekovitost vode na Paliću bila je poznata već od pre 1820 godine. Godine 1823 gradski savet javlja vladi, da palička voda, kada se ugrije, *leči sve kožne bolesti kao i zlatnu žilu*. Već 1837 godine nameravali su da sagrade kupku, ali nije došlo ni do analize vode, nego tek kasnije. 1840 godine počelo je pošumljavanje na području od oko 10 hektara, određeno je mesto za kupku za ljude, za pojenje stoke i za pranje rublja, a zabranjeno je da se konoplja kvasi. 1845 sagradjena je gostionica i u dvema sobama postavljene su kade. Voda se grejala u velikim sudovima. 1852 to je sve prodato i osnovana je prva redovna kupka sa 14 kada i hotel „Trščara”. Iduće godine nabavljeni su kazani, sagradjena ledenjača, koja i sada postoji. Palić je 1853 godine već imao za vreme sezone, u junu i julu, svake nedelje po podne od 5 do 7 muziku, naručene su i novine, te je Palić postao — kupalište.

Stari hotel sazidan je u modernom stilu, na sprat, sa 32 sobe. 1885 zida se zasebno muška i zasebno ženska kupka na jezeru.

Poboljšanje saobraćajnih veza od 1869 godine, kada je otvorena tzv. „alföld”-ska železnička pruga Subotica—Segedin mnogo je doprinelo razvitku Palića.

Inače se izlazilo peške ili kolima na lošem putu, koji je vodio u „segedinske i paličke vinograde.”

Posle prvog svetskog rata sagradjeno je novo kupatilo na jezeru, zvano „Strand” koje je postalo omiljeno medju omladinom. Pored ovoga je Veslački klub.

Jezero služi za sve vodene sportove. U svoje vreme, 1892, poznati pionir sportskog života u Subotici Vermeš Lajoš, sagradio je prvo sportsko igralište u Subotici, na Paliću i prvu trkačku stazu za biciklistički sport u Madjarskoj. Paralelno sa suvozemnim sportovima razvijalo se na Paliću i vodeni sport: plivanje i veslanje sa lepim uspehom. Palić je više puta bio poprište zemaljskih sportskih takmičenja.

Subotičani vole svoj Palić i koriste svaku priliku da ga ukrašavaju. Vole ga i oni, koji nisu rodjeni u Subotici, a ovi ga možda još i više cene.

Narodna vlast za ovo kratko vreme učinila je vrlo mnogo. No to nije sve. Svake godine se predviđa zamašna svota za uljepšavanje Palića, pa je u projektu izgradnja velikog hotela u kome će biti i moderno uređena blatna kupka za reumatičare. Hotel će biti otvoren i zimi.

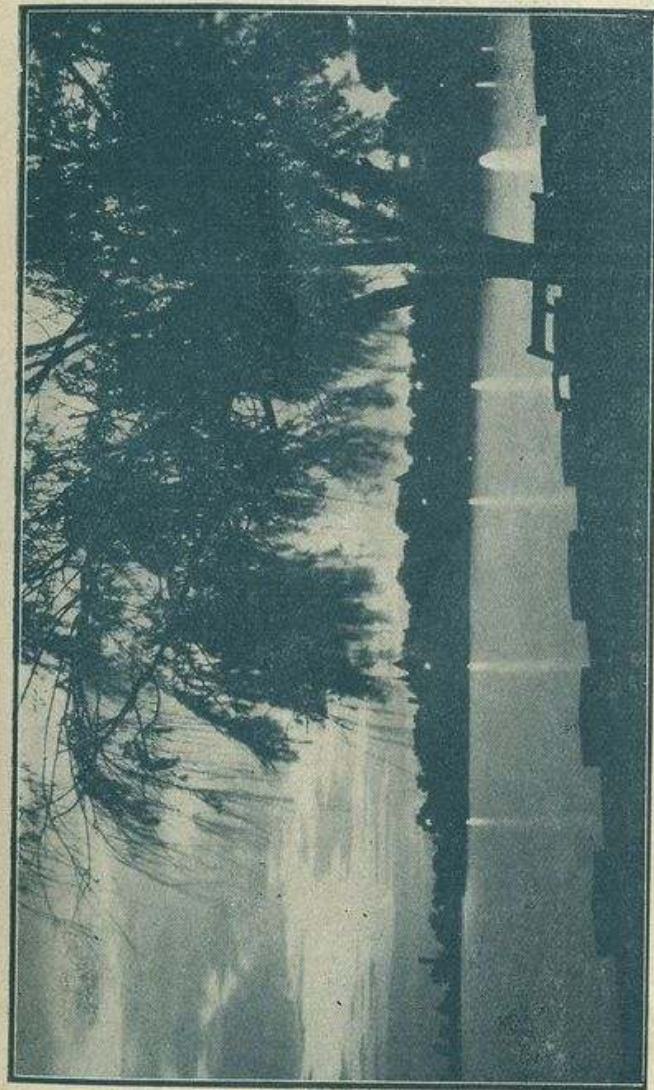
Palić je odlično klimatsko mesto i preporučuje se svima kojima je potreban odmor. Zbog toga i Savez sindikata osnovao odmaralište na Paliću za trudbenike.

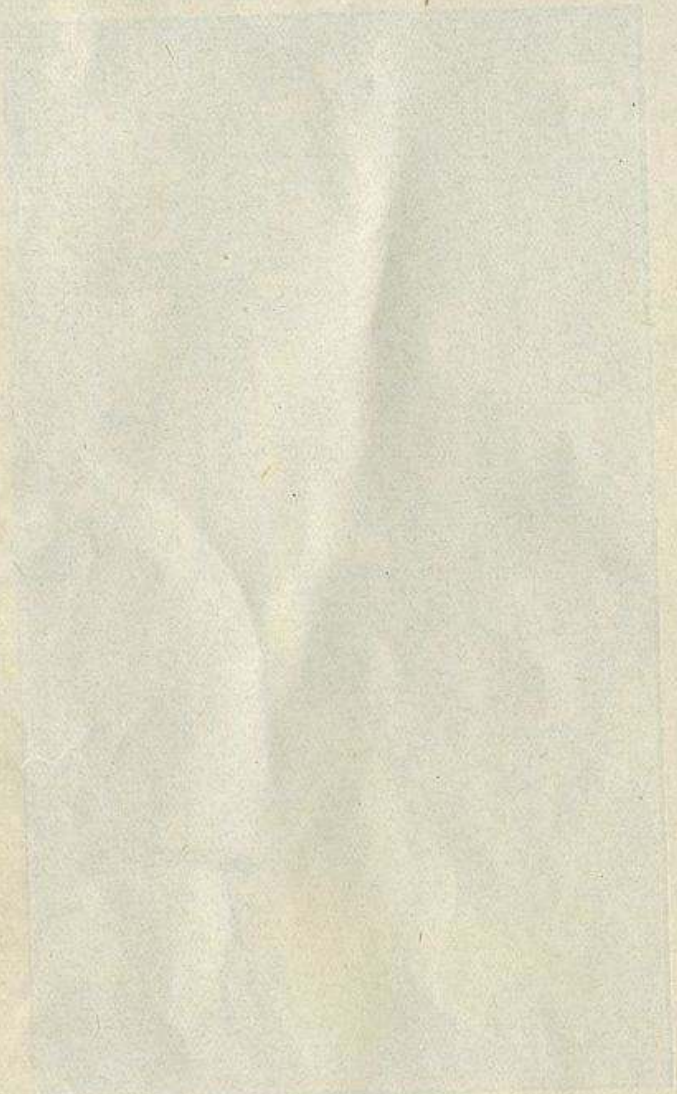
Posle oslobodjenja park je sav osvežen i uređen. Nesumnjivo spada medju najlepše parkove naših klimatskih lečilišta i odmarališta. Obala jezera je izgradjena betonskim pločama; u parku i u šumicama postavljen je bezbroj klupa. Iz temelja je renovirana plaža kao i Žensko kuplatilo.

Na kulturnom uzdizanju našeg grada i okoline najznačajnija dela su, osim stvaranja mnogobrojnih stručnih škola i amaterskih pozorišta, nesumnjivo izvršena 1949 i 1950 godine osnivanjem Zoološkog vrta, Bačke galerije slika, Lovačkog muzeja i stalnog letnjeg pozorišta.

Zoološki vrt još nije bio sasvim izgradjen kada je zbog navale publike morao biti otvoren za javnost. Zoološki vrt je zvanično otvoren 2 maja 1950 godine. Tada je ova ustanova imala preko 230 komada raznih životinja.

Bačka galerija slika otvorena je preko puta Zoološkog vrta. Galerija raspolaže sa znatnim brojem originalnih slika i vajarskih radova srpskih i hrvatskih likovnih umetnika rodnom iz Bačke, te služi kao stalna izložba likovne umetnosti.

Lovački muzej, prvi u našoj pokrajini, otvoren je zajedno sa Zoološkim vrtom. Ljubitelji lovačkog sporta nalaze u ovom novom muzeju mnogo interesantnosti: lovačke trofeje ne samo iz Subotice već i iz dalekih zemalja.

1 jula 1950 otvoreno je i stalno *Letnje pozorište*. Po svom smeštaju i stilu, okruženo borovom šumom, ono je jedno od najlepših letnjih pozorišta u Jugoslaviji.

SUBOTICA I OKOLINA

je po veličini i broju stanovništva najveći grad Autonomne Pokrajine Vojvodine, koja je sastavni deo Narodne republike Srbije u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji. U zemaljskoj relaciji Subotica dolazi posle Beograda, Zagreba, Ljubljane i Sarajeva na peto mesto po broju stanovništva. Prema poslednjem popisu stanovništva FNRJ u 1947 godini Subotica je imala 112.551 stanovnika (52.564 muških i 59.987 ženskih).

Položaj Subotice je određen sa $46^{\circ}6'$ severne širine i $37^{\circ}19'50''$ istočne dužine od Ferra te leži na severnoj granici Jugoslavije.

Subotica se nalazi na prosečnoj nadmorskoj visini od 115 metara. Najviši deo Subotice je „srpski kraj” na Kelebiji (143 m), a najniži kupalište Palić (102 m nad morem).

Površina Subotice sa svim svojim naseljima iznosi 159.077 kat. jutara i 1236 hv.

Administrativna podela Subotice

Na mesto centralizovane administracije koja je postojala do oslobođenja, ona je sada potpuno decentralizovana. Pre rata su stanovnici naselja morali za svaku sitnu administrativnu stvar da prevale po 40 kilometara dolazeći u grad, da svršavaju svoje poslove, plaćanje poreza, kuluka i tome slično. Oslobođenjem narodna revolucija je stvorila novo i bolje stanje, tako da narod sve svoje administrativne poslove može da rešava u svom užem zavičaju.

Teritorija Subotice je podeljena na dva unutrašnja reiona, koji imaju svoj rejonski narodni odbor sa izvršnim odborima te devet narodnih odbora naselja.

Gradski narodni odbor I. reiona. Sedište: Maksima Gorkog ulica 21. Telefon 14—65.

Gradski narodni odbor II rejona. Sedište Tucovića 10. Telefon 13—03.

Posle oslobodjenja kupalište Palić je postalo lečilište i odmaralište naših trudbenika pokrajinskog značaja. Ima lepu Letnju pozornicu, Zoološki vrt, Lovački muzej, Bačku galeriju slika, Amatersko pozorište, Kulturno umetničko društvo, narodni odbor sa svim referadama, lekara, apoteku, a kupalište ima svoju zasebnu upravu.

Na Paliću je napredna gradska ekonomija, koja je znatno proširena novim površinama zasadjenim vinovom lozom i plemenitim voćkama.

Zadružni život je u razvitku i na teritoriji Palića su osnovane seljačke radne zadruge.

Ima 8 osnovnih škola sa 16 odeljenja.

Telefon Narodnog odbora je Palić 1.

Narodni odbor naselja Bački vinogradi

U svojoj istoriji ovo naselje je imalo više naziva: Királyhalma, Kraljev breg, a narodna revolucija dala mu je pravilno ime: Bački vinogradi. U celoj Bačkoj ovi vinogradi daju najbolji kvalitet groždja, vina, voća, lubenica.

Zadružni život je lepo razvijen, medju prvima na teritoriji Subotice, te je nedavno sagrađen Zadružni dom, koji dostojno reprezentuje ovo napredno naselje. Stanovnici su napredni ekonomski. Po oslobodjenju su sami stvorili električnu centralu, koja daje struju celoj okolini. Naselje ima bioskop, knjižnicu, kulturno društvo, 3 osnovne škole sa 6 odeljenja.

Telefon odbora 17.

Narodni odbor naselja Šupljak

Ovo je naselje čuveno po svojim iskopinama iz kamenog i bakarnog doba. Po iskopanim predmetima i ljudskim kosturima zaključuje se da je Šupljak postojao kao naseljeno mesto već pre četiri hiljade godina.

Na Šupljaku je u istoriji poznato Ludoško jezero, koje je dalo utočište mnogobrojnim beguncima za vreme turske invazije. Oni su se sakrivali u vodi dišući na trsku da bi sačuvali svoje živote.

Ovo jezero, naročito u prošlosti, je svratište za ptice selice, koje dolaze iz Grenlanda i drugih dalekih krajeva, putujući prema jugu ka toplijem podneblju. Na svom putu one — inače u ovim krajevima vrlo retke ptice — svraćaju na odmor na ovo jezero.

Zadružni život je u razvitku. Postoji Zadružni dom, zdravstvena stanica, kulturno društvo. Ima 3 osnovne škole sa 5 odeljenja.

Telefon odbora Palić broj 6.

Mesni narodni odbor naselja Bikovo

Predeo koji zauzima ovo naselje spada medju najplodnije zemlje-crnice u ovom kraju. Najviše se gaje žitarice.

Zadružni život su stvorili kolonisti i meštani, a počeo je medju prvima na teritoriji našega grada. Postoji i velika gradska ekonomija, 5 osnovnih škola sa 8 odeljenja.

Telefon odbora 15—57.

Mesni narodni odbor Žednik

Ovo naselje sastoji se od Novog i Starog Žednika, koji su imali ranije naziv: Nagyfény. Po predanju, ovo je mesto dobilo ime Žednik po tome što se nalazi na polovini puta Subotica—Bačka Topola, pa su prilikom održavanja vašara u ova dva grada putnici su putovali kolima i ovde pravili odmor i vršili napajanje stoke.

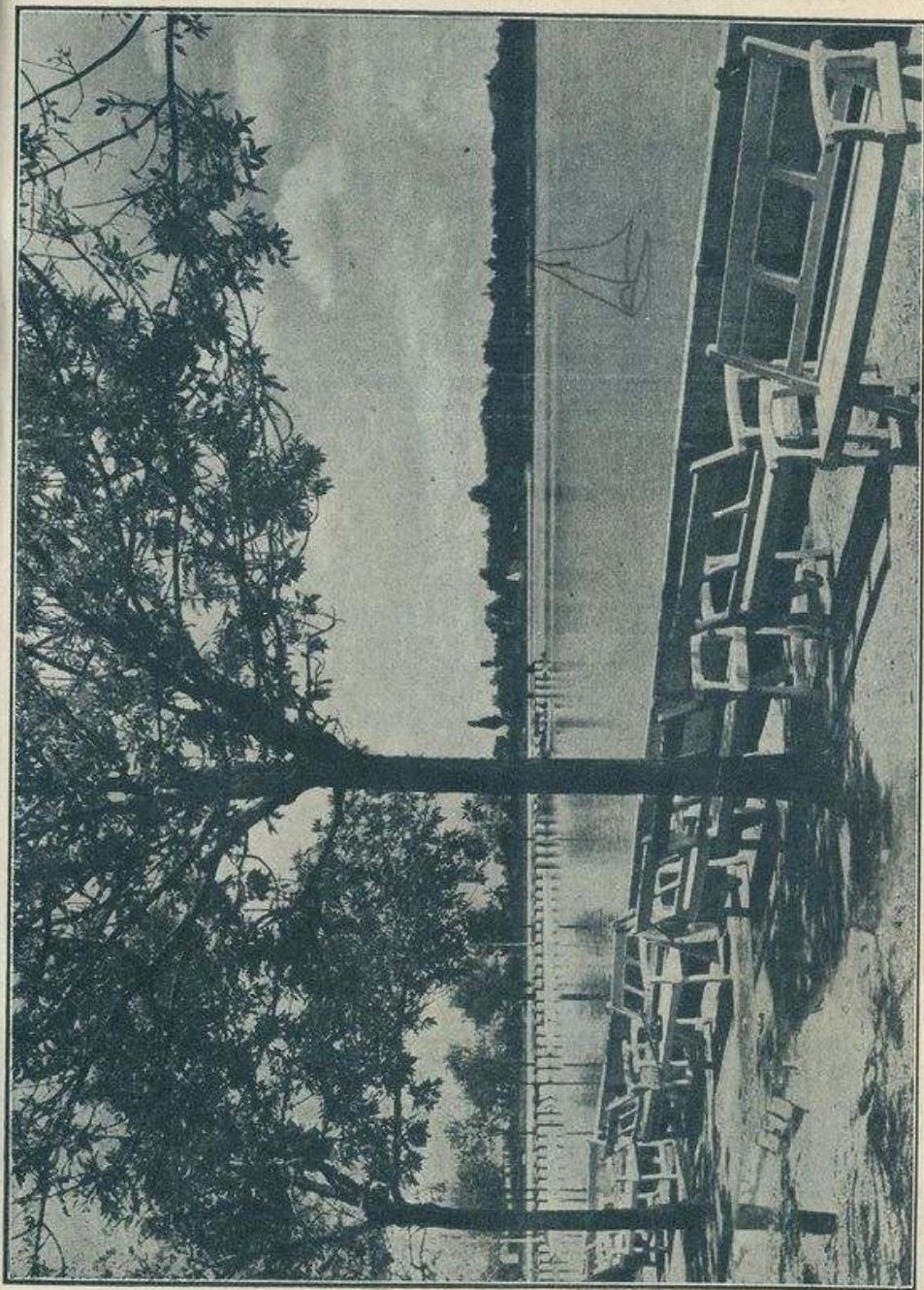
Ovde postoje ostaci turske džamije po čemu se sudi da je Žednik pre nekoliko vekova bio značajno mesto.

U ovom naselju postoji takodje Gradska ekonomija, pri kojoj je stvoren i ribnjak. Pokraj St. Žednika nalazi se naselje kolonista.

Stari Žednik nalazi se na međunarodnom automobilskom putu, a Novi pokraj same stanice Žednik na pruži Subotica—Beograd.

Zadružni život se razvija, ima Zadružni dom, lekara, apoteku, knjižnicu, kulturno društvo, 8 osnovnih škola sa 15 odeljenja. Osnivanjem Zadružnog doma unaprediće se još više kulturni život ovoga velikog naselja.

Telefon odbora 1.

Narodni odbor naselja Djurdjin

„Kraljičina zemlja” navodno, po predanju, nekadašnja tvrđjava u odbranbenom lancu Janka Sibinjanina u XV veku, sakriva arheološka nalazišta.

Ovaj predeo spada takodje u najplodnije zemlje ovog kraja. Zadrudni život se razvija, sagradjen je Zadrudni dom u kojem se nalazi knjižnica. Ima željezničku stanicu, 5 osnovnih škola sa 7 odelenja.

Djurdjin je bogat dolovima, drvećem, livadama. Tu se mnogo zadržava divljač i zato je omiljeno izletište naših lovaca.

Telefon odbora 1.

Mesni narodni odbor naselja Bajmok

Bajmok je do 1772 godine bio pustara i sastavni deo Subotice. Tada je koloniziran i postao zasebna opština do 1945 godine, kada je, kao naselje, ponovo postao deo svoje matice — Subotice.

Bajmok je posle Subotice najveće mesto u srezu. Stanovnici su starosedeoci i kolonisti koji žive u bratskoj slozi. Mesto je razvijeno sa mnogobrojnim poploćenim ulicama, apotekom, lekarom, kulturnim društvima, bioskopom, knjižnicom, nepotpunom mešovitom gimnazijom na srpsko-hrvatskom i madjarskom jeziku. Bajmok obuhvata zaselak Mišićevo, Madaraške salaše i tzv. Ratu.

Na području Subotice ovde je ponikao prvi zadrudni život osnivanjem radne zadruge „Naprijed”. Sada već postoji više zadruga među njima i dve madjarske zadruge: „Dózsa György” na samoj jugoslovensko-madjarskoj granici i „Petöfi Sándor”.

Ima 5 osnovnih škola sa 25 odelenja.

Telefon odbora 1.

Mesni narodni odbor naselja Tavankut

Po predanju je starije mesto od Subotice, ali nauka to još nije potvrdila. U svojoj mnogovekovnoj prošlosti Tavankut nije nikada menjao svoje staroslovensko ime te je ono ostalo do danas nepromenjeno po čemu se zaključuje da je ovaj kraj od iskona

bio naseljen Slovenima. Sama reč tavankut znači tavan, t. j. mračan ugao.

Predeo ovog naselja je peskovit i crnica. Stanovnici su većim delom starosedeooci.

Pod Tavankut spada i Skenderovo gde je za vreme madjarske okupacije Bačke bila velika baza partizanskih odreda.

Zadružni život je razvijen. Postoje dva zadružna doma. U ovim domovima se razvija kulturni život Tavankučana. Postoji lekar, kulturno društvo i 11 osnovnih škola sa 19 odeljenja.

Telefon odbora 7.

Mesni narodni odbor naselja Mala Bosna

Naselje obuhvata i teritoriju Sebešića. Po predanju Malu Bosnu osnovali su ratnici iz vremena okupacije Bosne i Hercegovine od strane Austro-Ugarske monarhije. U toj vojni mnogi su subotičani bili određeni da sudeluju sa svojim konjima i kolima u okupaciji. Ovu obavezu bogataši su otkupljivali dajući siromašnim seljacima kola i konje s tim, da budu njihova svojina ako umesto njih podju u vojnu. Mnogi su pristali na to i po povratku osnovali ovo naselje.

Mala Bosna ima veliku gradsku ekonomiju. Zadružni život se razvija. Postoji kulturno društvo, zadružni dom, 4 osnovne škole sa 6 odeljenja.

Telefon Narodnog odbora 16-19.

*Osiguranje pruža
ekonomsku
zaštitu*

VAŠOJ IMOVINI

*protiv šteta od požara, eksplozije, zemljotresa,
poplave, provalne krađe, loma strojeva i stakla,
na zgradama, postrojenju i nameštaju,*

*protiv šteta od uginuća ili prinudnog klanja
na krupnoj i sitnoj stoci,*

*protiv šteta od tuče, oluje, provale oblaka i bujice
na usevima, vinogradima i voćnjacima,*

*protiv šteta pri transportu putnika i robe, kao i
prevoznih sretstava na kopnu, na vodi i u zraku,*

protiv šteta na osnovu zakonske dužnosti jamstva;

I VAMA LIČNO

*štednjom putem životnog osiguranja,
protiv materijalnih posledica telesnih nezgoda na
radu, pri sportu i na odmoru.*

DRŽAVNI OSIGURAVAJUĆI ZAVOD

E SUBOTIČKI L LEKTRIČNI T I RAMVAJ

- SUBOTICA -
Trg Košut Lajoša 1

TELEFONI:

Uprava 12-79
Saobraćaj 16-81
Radionica 1. 15-29
Radionica pruga 18-64

Tekući račun kod Komunalne banke u Subotici, broj 320-1-682.002

**Vrši saobraćaj putnika tramvajem
na prugama Subotica — Palić
Subotica — Aleksandrovo**

Koristite sindikalne pretplatne mesečne karte

CENE:

1. otsek za 2 vožnje 40 din	— Za neograničeni broj vožnji 160 din
2. otseka za 2 vožnje 60 din	— Za neograničeni broj vožnji 210 din
3. otseka za 2 vožnje 80 din	— Za neograničeni broj vožnji 270 din

*Po celoj zemlji
nose
naše proizvode*

Proizvodimo

za garantovano snabdevanje
i vezanu trgovinu

**kožnu obuću u raznim bojama
kožnim i gumenim donom
ženske i dečje „AGO“ sandale**

*Kvalitet!
Solidna
izrada!
Trajnost!*

PRVA PETOLJETKA

FABRIKA CIPELA

SUBOTICA, Tolbuhinova ul. 5

Telefoni: Direktor 21-42
Komerćijalna služba 14-49
Personalna služba 14-40

Tekući račun kod Narodne banke, filijala u Subotici, broj 320-441070

GRADSKO PREDUZEĆE

ISHRANA

SUBOTICA, Trg Oktobarske Revolucije 18

*vrši otkup i prodaju voća
i povrća i svih životnih
namirnica na veliko i malo*

Otkupne stanice nalaze se
u svim rejonima grada
Subotice, Sente i Topole

ISHRANA preko svojih prodavnica
po najnižim cenama
snabdeva stanovnike Subotice preko
radnih kolektiva, menza ili pojedinačno,
svim vrstama povrća, voća
i raznih životnih namirnica

Direkcija **ISHRANE** nalazi se
na Trgu Oktobarske Revolucije 18

Tek. rn kod Komunalne banke
u Subotici, broj 32-1-752.001

Telefoni:

Direktor 17-88

Glavno stovarište 19-24

Komercijalno odeljenje 11-24

Osim toga
prerađuje
i konzervise
voće i povrće
za osiguranje
potreba
u toku zime

Vršimo
sve građevinske
poslove po planu

POKRAJINSKO GRAĐEVINSKO PREDUZEĆE

IZGRADNJA

SUBOTICA, Ivana Gorana Kovačića 7/9

Tek. rn kod Investicione banke, Novi Sad, broj 3000-302-266

TELEFONI:

Direktor i sekretar: 20-22 — Personalni
otsek: 22-60 — Računovodstvo: 23-33 — Mate-
rijalni otsek: 16-62 — Tehnički otsek: 16-70 —
Nabavljač: 13-55 — Stovarište gradje: 17-71 —
Auto-transport: 14-63 — Škola: 18-78 — Dom
učenika: 20-03

Slobodna prodaja

tekstilne robe,
konfekcije,
galanterije,
kratke robe,
kožne galanterije,
obuće,
bižuterije,
parfimerije
i razne druge robe
domaće proizvodnje

VRŠI SE U 14 PRODAVNICA

Gradskog trgovinskog preduzeća

Subotički Magazin

Slobodnu robu
prodajemo i na
poljoprivredne
bonove!

Zapamtite ime našeg preduzeća:

Subotički Magazin

Direkcija: Vujićeva ulica 4
Telefon: 11-45

Tekući račun i kod Komunalne banke u Subotici, broj 320-1-702-001

PRIKUPLJAMO NARODNU (lokalnu) ŠTEDNJU

i vršimo sve Uredbom
predviđene bankarske poslove.

**KOMUNALNA BANKA
grada Subotice**

SUBOTICA, Republikanska ulica br. 5

TELEFONI:

Direktor	23-10
Likvidatura	22-01
Blagajna	16-06
Platni promet	17-07
Revizija	15-50

IZRAĐUJEMO

OKVIRE
ZA SLIKE

u svim veličinama
i kvalitetima

PROIZVODIMO STOLARSKI I GRA-
DEVINSKI NAMEŠTAJ PO PORUČ-
BINI. - VRŠIMO USLUŽNE RADOVE
ZASTAKLIVANJA PROZORA KAO I
URAMLJIVANJA SVIH VRSTA SLIKA

OKVIR

Privredno preduzeće GNO I reona

SUBOTICA

Štrosmajerova 8 - Telefon broj 21 44

Tekući račun kod Komunalne banke
u Subotici broj 320-1-502 0051

Preradjujemo
sve vrste
posteljnog
i ukrasnog perja

Živinopsomet
PERJE

PREDUZEĆE ZA PRERADU I IZVOZ PERJA

SUBOTICA, TRG OKTOBARSKE REVOLUCIJE BROJ 37

Direktor i komercijalna služba 10-09
Računovodstvo 18-34

Brzofavni nastov: PERJE

Tekući račun
kod Narodne banke NRS
filijala Subotica
broj 320-711.640

KNJIŽARSKO PREDUZEĆE VOJVODINE

BUDUĆNOST

SUBOTICA

Centar u Subotici, Vladimira Nazora 1

Telefon centra 16-26.

Tekući račun 320-1-676.030 kod Komunalne
banke, u Subotici

SNABDEVA CELU
SEVERNУ BАČKU

školskim priborom,

kancelarijskim materijalom,

knjigama,

časopisima,

na srpskom, hrvatskom i mađjarskom jeziku

Bogat izbor marksističke, naučne,
stručne, beletristike i oml. literature

Svaki naš izlog uveriće Vas o našoj
brizi za svakog kulturnog čoveka

Prodaja se vrši preko 20 prodavnica u
Subotici, Somboru, Senti, Bečeju, Apatinu,
Bačkoj Topoli, Kuli, Vrbasu, Srbobranu,
Adi, Bajmoku i Moravici

GRADSKO PREDUZEĆE

OTKUP

KUPUJE

žitarice,
stoku,
stočne proizvode

po obaveznoj osnovi —
na celoj teritoriji Subotice

*Isporučiocima stoke
i žitarica*

*stoji na raspoloženje
naša razgranata
trgovinska mreža*

Direkcija: SUBOTICA, Trg Maršala Tita 2

Telefon direktora 24—26
Komercijalno odeljenje:
16-04 i 12-4)

Tekući račun
kod Narodne banke
u Subotici, br. 320-752 001

NAVIP

Narodno
VINARSTVO
I PODRUMARSTVO

SUBOTICA
Preradovićeva 18

TELEFONI: Direktor 11-51
Komerijalni odsek 22-14
Računovodstvo 11-51

Vršimo otkup i prodaju
svih alkoholnih pića
u svim količinama

OTKUPNE STANICE:

NAVIP

- Otkupna prodajna stanica
Horgoš - Telefon 9
- Otkupna prodajna stanica
Bački Vinogradi -
Telefon 4
- Otkupna prodajna stanica
Subotica-Hajdukovo
Željeznička stanica Šup-
ljak, Palić. Telefon Pa-
lić 5
- Otkupna prodajna stanica,
Subotica, Telefon 13-81.

PRODAJNI SERVICI:

NAVIP - prodajna stanica, Kula
- uzorna prodavnica,
Subotica, Moskovska 3

*Preko naše uzorne prodavnice
bićete usluženi sa najfinijim,
čistim sortama proizvedenih u
u vinogradima subotičke i horgo-
ške (bačko-vinogradarske) pešćare*

Maloprodaja u Subotici u uglednoj prodavnici

NARODNOG VINARSTVA I PODRUMARSTVA
MOSKOVSKA 3

UMETNIČKI DOŽIVLJAJ
PRIJATNU RAZONODU
ODMOR VAŠIM ŽIVCIMA

PRUŽAJU DOBRI FILMOVI
U BIOSKOPIMA

JADRAN

SUBOTICA - TELEFON 11-05

ZVEZDA

SUBOTICA - TELEFON 13-56

PETEFI

U BAČKIM VINOGRADIMA

SLAVICA

SEDIŠTE U ŽEDNIKU

NARODNI

SEDIŠTE U BAJMOKU

**GRADSKO KINEMATOGRAFSKO
PREDUZEĆE, Direkcija SUBOTICA**

Republikanska 2 - Tel. direktora: 13-56

*Elegantne
ljude
odeva*

TITOVKA

IZRADJUJEMO:

*muška i ženska odela po meri,
konfekciju,
trikotažu,
kombinezone,
pižame,
dečje haljine
i uniforme.*

**Odlična izrada!
Određene cene!**

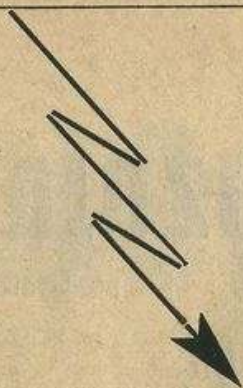
„TITOVKA“

GRADSKO KROJAČKO PREDUZEĆE, — S U B O T I C A, TUCOVIĆEVA 10

TELEFONI: Direktor 20-37
Žensko odeljenje 16-25
Mešovito i konfekcija 14-70

Tekući račun
kod Komunalne banke, Subotica
broj 320-1-502003

Ženski salon: Matka Vukovića 10 — Muški salon: Tucovićeva 10

Električnom
energijom
snabdevamo
Suboticu

ENERGIJA

ŠTROMAJEROVA UL. (pod Gradskom kućom)

TELEFON 12-00

Tekući račun
kod Komunalne banke
grada Subotice,
broj 320-1-882007

GVOŽDJAR

prodaje u svim svojim prodavnicama

*raznu gvoždjarsku robu
drvenu galanteriju
i staklariju*

u slobodnoj prodaji, na žitne bonove
i u okviru obezbeđenog snabdevanja

GVOŽDJAR

Gradsko trgovinsko preduzeće

SUBOTICA

DIREKCIJA:
Matka Vukovića ul. 2
Telefon broj 12-24

PRODAVNICE:

Gvoždjarska prodavnica broj 1: Matka Vukovića 2 — Telefon 13-23
Gvoždjarska prodavnica broj 2: Štrosmajerova 22 — Telefon 24-70
Gvoždjarska prodavnica broj 3: Matka Vukovića 7 — Telefon 22-31
Prodavnica drvene galanterije: Moskovska 3
Staklara broj 1: Moskovska 2 — Telefon 10-15
Staklara broj 2: Trg Maršala Tita 4

Snabdevamo preko

1400

*zanatlija Subotice
svim sirovinama*

*Vlasnici sirovina
pošaljite nam
svoje ponude!*

*Osnovana među prvim zanat-
skim zadrugama u zemlji, ona je
preuzela i prodaju svih zanat-
skih proizvoda svojih članova
za celu teritoriju Jugoslavije.*

*Trgovačkoj mreži
stoje na raspolože-
nje proizvodi naših
članova*

SRESKA ZANATSKA ZADRUGA

SUBOTICA
Ulica Petöfi Šandora broj 8

*Telefon kancelarije 22-04 — Telefon sto-
varišta 19-22 (Miloša Obilića ulica br. 6)*

DOMAĆA RADINOST

Gradsko
privredno
preduzeće

Proizvodi:

vence za mlade,
razne mirtane robe,
svileno cveće,
nadgrobne vence,
svilene maramice,
dečje igračke,
korparske predmete,
tašne, torbe i papuče,
pulovere od vune itd.

Svu našu robu proizvodimo po planu II.

Isporuka odmah ili po sporazumu za celu teritoriju FNRJ

Direkcija

DOMAĆA RADINOST

nalazi se u
SUBOTICI, Preradovićeva 4
Telefon 23-24

Prodavnica u Moskovskoj 1
Telefon 19-55

Tekući račun kod Komunalne banke
grada Subotice, broj 320-1-502.000

PUTNIK

PODUZEĆE ZA PROMET PUTNIKA I TURISTA U FNRJ

POSLOVNICA U SUBOTICI

REPUBLIKANSKA UL. 6

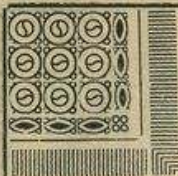
TELEFON 11-11

TEKUĆI RAČUN KOD NARODNE BANKE, filijala u Subotici br. 320-770.570

VRŠI rezervacije i osigurava smještaj
trudbenika na godišnjem odmoru
po svim turističkim mjestima Jugoslavije;
PRIREDJUJE državna putovanja i izlete;
IZDAJE druzvozne karte za kolektivna i pojedinačna putovanja;
BESPLATNO DAE sva obarještenja u vezi sa putovanjem.

PUTNIK

Poduzeće za promet putnika
i turista FNRJ

JOVAN MIKIĆ

FABRIKA TEPIHA I VUNENIH MAZALICA
SUBOTICA

Uprava i odeljenje tepiha: Put Jugoslovenske Armije 29
Telefoni: 20-95 i 15-62

Magazin i odeljenje vunelih mazalica: Put Brate Radica 82
Telefon 11-53

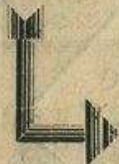
Tekući račun kod Narodne banke, filijala u Subotici —
broj 320-431.190

PROIZVODI:

*PERZIJSKE TEPIHE svih dimenzija
i kvaliteta*

*VUNENE JASTUČICE za mazalice, za
lokomotive vagona.*

PROIZVODIMO

SVE VRSTE TRAKA
-- RAZNE I UKUSNE
SORTE ČIPAKA TE
MODERNE ZAVESE

TVORNICA TRAKA I ČIPAKA
SUBOTICA MARKSOV PUT 71 - TELEFON broj 13-44

TEKUĆI RAČUN KOD NARODNE BANKE - FILIJALA U SUBOTICI, br. 320-434.512

OGREVNO DRVO, UGALJ, KOKS, KOLARSKO DRVO I RAZNI GRADJEVINSKI MATERIJAL

prodajemo u našim prodavnicama po odre-
đenim cenama slobodno, na karte i doznake

Snabdevanje nadležstava, kolektiva, gra-
danstva ogrevnim materijalom obezbe-
đujemo u granicama opštih propisa.

PRODAVNICE SE NALAZE:

Telefoni:

Prodavnica broj	1. Ivana Milutinovića 109	17-32
" "	2. Palić, Horgoški put 17	
" "	3. Petefi Sandora 20	16-31
" "	4. Marksov put 83	10-45
" "	5. Maksima Gorkog 5	—
" "	6. Antunovićeva 13	—
" "	7. Mikićev put 17	23-52
" "	9. Matije Gubca 49	19-69
" "	10. Karadjordjev put 55	10-16
" "	11. Petefi Sandora 1.	13-28
" "	14. Preradovićeva	24-71
Ispostava na željezničkoj stanici		22-53

OGREV

GRADSKO PREDUZEĆE ZA TRGOVINU
OGREVNIM I GRAĐEVINSKIM MATERIJALOM

TELEFONI:

Direktor 12-25
Stan direktora,
Svaderska 2 15-77
Robno odeljenje 12-55
Knjigovodstvo 17-70

Središnja poslovnica:

SUBOTICA
Maksima Gorkog 9

Industrija čokolade,
bonbona i suhog testa

PIONIR

SUBOTICA

Maksima Gorkog broj 13

Telefoni 15-11, 16-31, 24-05

Tekući r/b broj 320-461.040 kod
fil. Narodne banke u Subotici

proizvodi u svojim tvornicama

- drops bonbone svih vrsta,
- mlečne karamele,
- fure bonbone,
- žele bonbone,
- čokoladu za jelo i kuhanje,
- kakao prah,
- fondan čokoladni dezert,
- ostale kakao proizvode,
- suho testo, kao:
- rezance,
- makarone,
- grkljančice i druge vrste

koji su sa najvećim uspehom izlagani
na sajmovima u zemlji i inostranstvu

U zagradi su dosadašnji
nazivi ulica

otic

Abrašević Kosta E 4, F 4 (Radi
Acél Henrik C 2 (Dudov prilaz))
Adi Endre F 3 (Tyršova)
Agina D 4
Albanska B 4 3 (Daničićev put)
Albina D 4 (Daničićeva)
Antunović Ivana D 6, E 6 (Rajčetićeva)
Atanacković Bogoboj E 6 (Slova
Avalska N 1

Babić Ljube A 3-4 (Osječka) 7 (Beogradski put)
Bačka B 5, C 5 (Bačka)
Badalićeva D 4
Bajči Žilinski Endre C 4, D 4 (a)
Bajnatska E 7, F 6 (Dolnja)
Banatska C 5-6
Banijska F 2-3 (Radićeva) (eva)
Bašićeva C 4
Baštovanska E 1 (IV Nova)
Bečejska E 4, E 5, F 5
Bihačka F 5, C 4-5 (Četnička)
Bikovačka F 10 (a)
Bistrička E 4 (Bevojačka)
Bitterman Karola E 2 (Voćna)
Bledska D 4
Bogovićeva D 4-5
Boškovićeva B 5-6, C 5
Botićeva C 2
Bračuljević Lovre D 6, E 6-7 (šna)
Braće Majera B 3, C 3 (Gabričev
Braće Radića D 4-5, E 6 (Paje
Braće Sudarevićeva D 0-1 (Sun
Brljić Ivanke B 5 (Dunavska)
Brozova D 4-5
Bukovac Vlaho D 0 (Ve'eška) 5 (Dulićeva)
Bunjevačka C 6, D 6-7 E 7 (Bunjevačka)

Cankareva C 6 (a)
Cara Dušana D 4
Cara Lazara C 2-3 (dna)
Celovečka C 2-3, D 3 (Ostojice
Cezarac Augustina A 2, D 2 (Cezarac)

e

U zagradi su dosadašnji
nazivi ulica

Sremac Stevana D 2 (Kruševačka)

Sremska D 5—6

Srpska F 4—5

Stalačka D 2

Stantić Djure D 7 (Bakarska)

Stanković Bore D 2 (Jagodinska)

Stipe Grgića B 2—3

Stipić Laze C 3 (Uska)

Subote Vrlića C—D 3 (Usporedna)

Sučičeva D 5

Svačićeva B 3

Svetosavska F 2

Santićeva E 2, F 2

Sarčević Boze F 5 (Sarčevićeva)

Senožna D 4

Šibenička B 4

Šimić Antuna F 7 (Zračna)

Šimunović Dinka D 6 (Seljačka)

Šokačka C 4—5

Štosova D 4

Štrosmajerova D 4

Sumadijska B 3—4

Tamiška C 2

Tančić Mihalj-a F 2 (Srednja)

Tavankutska C 5 (Tiha)

Telč Edé E 1 (Rosna—II. Nova)

Teslina E 2—3, F 2

Timočka D 0

Tolbuhinova D 2—3

Tolstojeva C 3

Tomićeva F 4

Tonč Gustava D 1 (Zatvorena)

Travnička B 2—3

Trebinjska F 4—5

Trg Cara Jovana D 3 (Fra Jese)

Trg 29. Novembra C 3

Trg Ćirila i Metodija B 5 (Žitni trg)

Trg Hrvatskog sabora D 6

Trg Kralja Tomislava B—C 4

ZAŠTITITE VAŠU STOKU

cepljenjem protiv
zaraznih bolesti, jer je
to u interesu vašem i
celokupne privrede.

VETSERUM

zavod za proizvodnju veterinarskih lekova i cepiva

SUBOTICA, Ivana Milutinovića put 123

Telefon 18-80

Naziv ulica Subotice

U sagradi su donošadnji nazivi ulica

Abrašević Kostja E 4, F 4 (Ribička)
 Acoš Henrik C 2 (Dobrovo prilaz)
 Adif Endre F 3 (Tyršova)
 Ačma D 4
 Alabaska B 4
 Alšbua D 4
 Antimović Ivana D 6, E 6 (Rajčeva)
 Antimović Borogoj E 6 (Srećka)
 Avanski N 1
 Babik Ljube A 3-4 (Oslečka)
 Bačka B 5, C 5
 Badalićeva D 4
 Bašić Zilinski Endre C 4, D 4 (Skadarska)
 Baniška E 7, F 6 (Dolnje)
 Baranaka C 5-5
 Bariška F 2-3 (Radčević)
 Bašićeva C 4
 Bašćovanska F 1 (IV Nova)
 Bećeriska F 4, E 5, F 5
 Bihacka F 5, C 4-5 (Cetinjska)
 Bistrička F 10
 Bistrička E 4
 Bhermin Karola E 2 (Vračna)
 Bredska D 4
 Bogoslova D 4-5
 Bošćevićeva B 5-6, C 5
 Bošćević C 2
 Braničević Lovre D 6, E 6-7 (Cajutaviraska)
 Braće Matira B 3, C 3 (Grišćević)
 Braće Radčić D 4-5, E 6 (Palić Kutindžića)
 Braće Sudarčevićeva D 0-1 (Smečana)
 Brčić Ivanke B 5 (Dunavska)
 Brozova D 4-5
 Bukovac Vlaho D 0 (Vežeška)
 Bumpceva C 6, D 6-7 E 7
 Čankarova C 6
 Čara Dušana D 4
 Čara Ljiljana C 2-3
 Čelovska C 2-3, D 3 (Ostojčević)
 Čerkez Anđelija A 3, B 2 (Srećkova ulica)
 Čirigova C 6 D 6
 Črnogorac C 1-2, D 2-3
 Črnoljubić C 1-2, D 2-3
 Črnovrnicaški put A 3, B 3-4 (Banski put)
 Čvilićeva D 1, E 1
 Čupajeva D 5, E 5 (Plebanjska)
 Čavotiska A 2
 Češka D 5-6, E 6
 Čevanović Grač E 5 (Stara)
 Čikariška A 2
 Čikiš Bože A-B 2 (Milanova)
 Čiljež Karolina C 2 (Tevni)
 Čirnovička F 1-5
 Čipkarska E 5 (Alšina)
 Đanićević C 5
 Dimitrov Georgija B 4, C 4 (Miska Prečica)
 Dinarska C 6
 Dizdrevna B 4
 Dobanovčić Pajda E 3 (Vedra)
 Dobolska F 3
 Dobrović Plat F 10 (Isto Bihovačke ulice u Sandrovu)
 Donjanić Drazutin D 7 (Ciglarica)
 Doža Dierdja B-C 3 (Kvaternikova)
 Dravska F 5
 Drinska C 2-7
 Dželić Marina B 4 (Zavarska)
 Duvović Titus D 0 (Sostojčević)
 Duljeva C 5 (Sina)
 Dundjeva F 3 (Veselićeva)
 Đurković Đura D 2-4 (Ivana Alimovićeva)
 Đurđević Džurina C-D 4 (Sokoljska)
 Đoni Grač F 3 (Vojvodjanska)
 Đurđinjska D 6
 Eneševa D 1 (Palić Dobanovčičeva)
 Evtušević F 2
 Felčević C 3-4 (Gimnazijska)
 Ferenczinič Izabela F 6 (Marfina)
 Fran Anđelija A-B 3 (Čelovska)
 Fra Grač Marilija D 7
 Fruškovačka A-B 4
 Galja B 4
 Gal Perenica B 2 (Narodna)
 Glišić Milovana F 9 (Zuta)
 Gogojeva B 4-5 (Savska)
 Golubova B 4
 Gorjčka D 4
 Gundićevića B 5, C 5-6
 Hadžićeva D 3
 Hadžik Veľka B 3
 Harambašićeva C 4-5
 Hadrih Karolja F 0-5 (Kožarska)

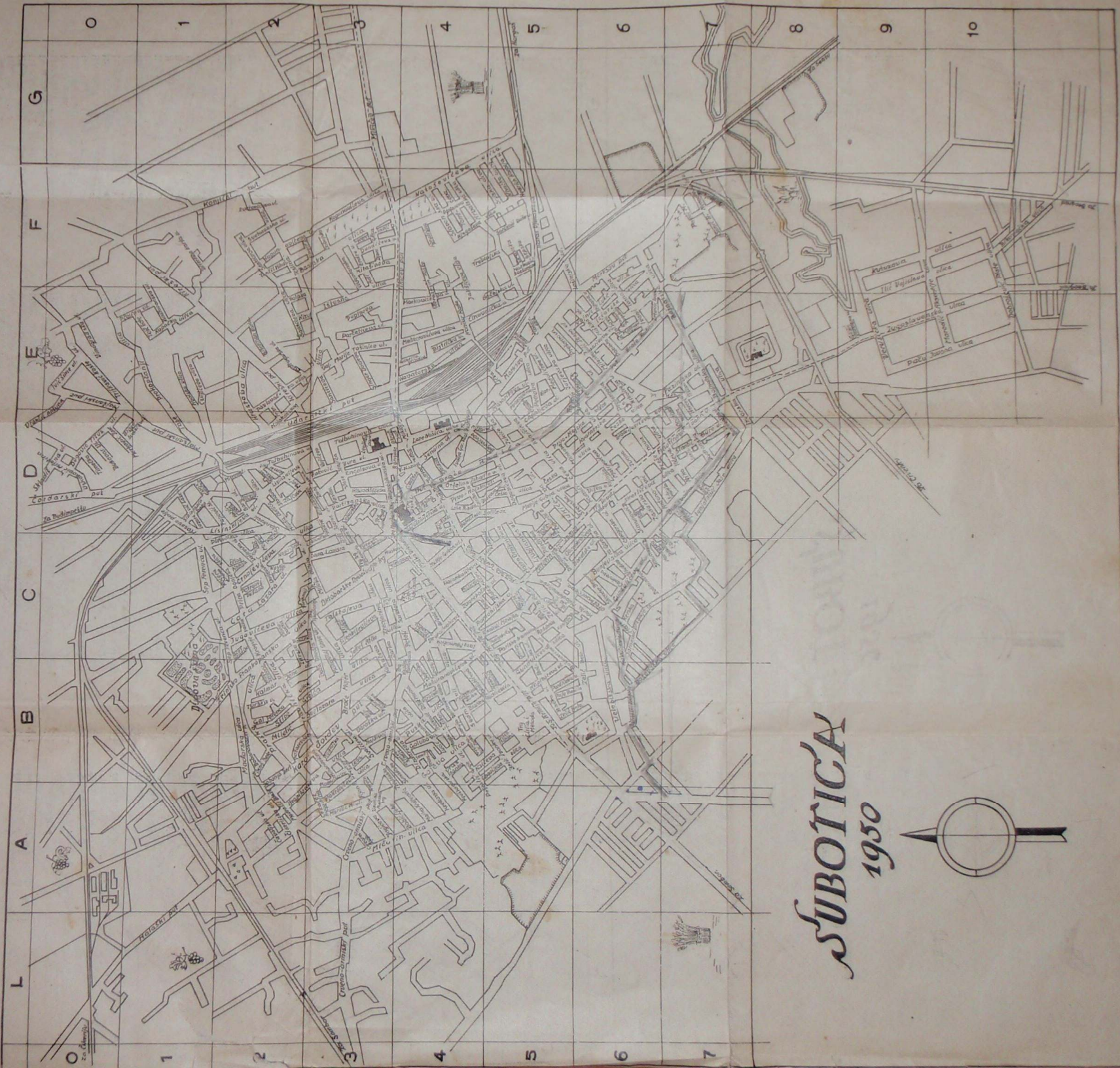
Hercegovačka E 7
 Hramilovićeva A 2, B 3
 Hrasova D 2, E 2
 Hrvatska E 5, F 4-5
 Hrvatska C 5
 Jentušević Jaka D 7 (Svetla)
 Jergušina F 4
 Ilie Vojislav F 9-10 (Prava)
 Ilirski B-C 2
 Invalidska C 5, D 4
 Istarska E 6, F 6
 Ivana Gorana Kovačevića D 4
 Ivane Ivana E-F 6 (Bosanska)
 Ivanj Ištvanica C 4 (Dječak)
 Ivić Šime E 0 (Ivčeva)
 Izvorska D-F 7 (Srojnička)
 Jadranska D 7
 Jagljeva A 3
 Jakiševića E-F 4
 Jarmević Dragolje B 6 (Negotinska)
 Jošić D 5
 Jošić Alile C 3-4 (Vukovićeva)
 Jugoslovenska F 10
 Jugoslovenska Armije put B 5, C 4-5 (Prestolonasled-
 nika Petra)
 Jugoslovenska C 2
 Jukićeva D 5
 Jurjević C-D 5
 Jurjevička E 5
 Kailjeva B 4-5
 Kalmar Jene B 2 (Virovitička)
 Kanižić Antuna C 5 (Majčina)
 Karadžić Luke F 7 (Zadnja)
 Karadžićev put A-B 2-3 (Sava Tekelija)
 Karadžićeva D 3
 Karas Vukoslavica F 5 (Nasip)
 Karlovačka B 4
 Kerška C 6
 Khar Sveta F 1-2, F 0-1
 Knitska D 6
 Kozle Petra D 2 (Rlučeva)
 Koncar Rade E 4 (Terema)
 Konjički put F 0-1-2, G 2-3
 Konaška E 1 (XII Nova)
 Konjović Stjepana E 6 (Križa)
 Kopnarova B 5
 Kopnarovićeva F 3
 Koritka E 5
 Kosova polje D 1
 Kostić Laze C 2 (Rožina ulica)
 Kostolnji Dež F 3 (Ila Pasmarija)
 Kozarac Inšpa D 4-5 (Vlaska)
 Kragujevačka C 2
 Krenjović Šilbite B 3-4 (Škol ska)
 Križeva A 4
 Kučera Otomra C 1-2 (Severna)
 Kubašević Ivana C 3
 Kubišević Ivana C 6 (Varaždinska)
 Komunarska D 2-3
 Kunićeva D 5-6, E 5
 Kutarova F 9-10
 Kvarnerska C 6
 Lazarević Laze D 1 (Makodjanska)
 Laze Muziljeva C 4
 Lemniov park D 3 (Park Kralja Petra)
 Lička F 5
 Lisnackova D 1-2
 Ljile Rikara D 4 (Generala Neđića)
 Lešinski F 5
 Lasić Ivana B 4 (Mariborska)
 Ljubljanska C-D 5
 Mladjanska B 2
 Mladjenskog D-E 2, E 3 (Puhovčevića)
 Marasovića put D 0-2, D 0
 Marasovića C 1-5 (Vijetnamska)
 Maršić Milica E 5 (Mandićeva)
 Maršićevića B 3 (Sečanska)
 Maršić Vojnić Tostice E 3
 Maršić Kraljevića A 4
 Marković Svetozara F 4, F 5 (Markovićeva)
 Marković put E 5-6-7 (Ošobodenje put)
 Marušić Aleksandrija E 10, F 9-10 (Glavna ulica)
 Marušić Marka A 3 (Požeška)
 Masarivska E 5-6
 Matuljević Šime B-C 3 (Momićka)
 Matije Gubca C 4, D 5-6 (Sudarčevića)
 Matijeveva D 6
 Matković Nikole E 6 (Mala)
 Mašević D 7 (Ugarnečka)
 Mažuranićeva B 4
 Medulićeva E 5
 Merković Jose D 0-1 (Čurčevića)
 Mešterhađ Kaimana B 3 (Skovaljska)

Mestroviljeva E 4
 Mickljević Adama C 2 (Mila)
 Mičurina A 3-4 (Rvna)
 Mihailovićeva B 3
 Miklečić put E 3, F 3 D 4 G 3 (Damićević put)
 Milanković Ivana E 5-6 (Dunajčeva)
 Miletić Svetozara B 2-3 (Miletićeva)
 Milko Laidora B 2 (Vojarska)
 Mikolajević Kolara C 5-6
 Milosa Obilić C 2-3, D 2
 Milutinović Ivana C 5, D 6-7 (Hosjerovski put)
 Milutinović Rada D 2 (Mirovačka)
 Minkova D 5
 Modrošić Biža A 2 (Otvorena)
 Mokranjeva A 2-3, B 3
 Moravska C 6
 Moskovska C 3 (Krnjevićeva)
 Mostarska B 4
 Mrazovićeva E 5
 Natičevićeva F-G 4
 Nematović Ljube F 7 (Zasuhna)
 Neorčić Stankica B 5, C 4 (Devojička)
 Nikola Kutindžića C 4
 Nikolićeva D 7, E 6
 Novatorska E 4 (Čarinska)
 Novosadska C 2
 Nusić Branislava D 4 (Kazališna)
 Njegoševa F 4-5
 Obradovićeva C 5-6, D 6
 Ogratnova F 4
 Onufrijska D-E 7
 Oresković Marka C 5-6, D 5 (Dujčevića)
 Orleul Zaharina D 4-5 (Tapićka)
 Osmić Brigada D 3
 Otović Tihomira D 2 (Užička)
 Pađal Jovana E 9-10 (Zapadna)
 Pantićevića D 4-5 (Germova)
 Pančevića B 3
 Parševićeva B 3
 Parizanska D 3 (Kulaža, Milojka)
 Pavlić Miška F 7 (Zakopna)
 Pavlovačka F 2
 Pavšić Kominica C 5 (Mukljeva)
 Pavleka Miličine E 6 (Pinaraska)
 Pezina E 0-1 (XIV Nova)
 Perčevića C-D 5
 Perkićev Ljube B 3 (Neretvanska)
 Pestinac Grač A-B 4 (Vardarska)
 Petrova F 5
 Petrić Sandrom C 3-4 (Trnobićeva)
 Petrović Dušana C 2 (Srebo)
 Pirovska B 4
 Pirošević Luke C 2-3 (Cvetina)
 Plivacka C 1-2, D 2
 Poljska E 2
 Popović Stjepan C 2, D 1 (Valjevski)
 Ponička D 5
 Požarevačka B 2
 Praska B 2
 Preradovićeva C 4
 Preradović D 6-7, E 5-6
 Priča Ogričana C 1-2 (Subička)
 Pričanska C 5
 Princip Gavrija F 4 (Gavrilovićeva)
 Prizanska D-E 2
 Progoniški Tosić D 1, F 0-1, F 0 (Tvoruški)
 Progoniški D 4-5, E 5 (Skopljska Vistara)
 Puhlićeva E 3
 Radeva C 5
 Radčević Branka B 4-5
 Radnić Mladica E 5 (Kriševska)
 Radnićeva B 3
 Radnićeva D 3 (Kralja Aleksandra)
 Rohina C 6-7
 Romanjski C 4-5 (Plebičevića)
 Rudićeva B 3
 Ruška B 4
 Sedini Joli B-C 4 (Kotorska)
 Sen Perenica B 2, C 1-2 (Dudova)
 Sen Perenica Janka D 1-2 (Kubinegdjanska)
 Sienkijević C 3
 Simić Doša E 3, F 2-3 (Singerova)
 Skenderbegova C 6
 Skerčićeva D 6-7
 Skladina D 0
 Slavenska F 4
 Sabotina Berislava B 2 (Sakina)

Sremić Stevana D 2 (Krnjevačka)
 Sremska D 5-6
 Srpska F 4-5
 Stalačka D 2
 Stanić Đure D 7 (Bakarska)
 Stanković Bore D 2 (Jagodinska)
 Stipe Grčić B 2-3
 Stolić Laza C 3 (Uška)
 Subotić Vrljica C-D 3 (Usporedna)
 Sućevića D 5
 Sućevića B 3
 Svetosavska F 2
 Saničevića F 2 F 2
 Sarčević Ljaza F 5 (Sarčevićeva)
 Seno na D 4
 Sibinjska B 4
 Simić Antuna F 7 (Znaša)
 Šimunović Biška D 6 (Seljačka)
 Sokalica C 4-5
 Stojova D 4
 Strojarska D 4
 Sunadrijska B 3-4
 Tamiška C 2
 Tandić Mihailica F 2 (Srednja)
 Tavanjska C 5 (Tila)
 Tebić Ede F 1 (Kovana-Il, Nova)
 Tešić F 2-3, F 2
 Timocka D 0
 Toloninova D 2-3
 Tošoljeva C 3
 Tomićeva F 4
 Tonić Gustava D 1 (Zavorena)
 Travnička B 2-3
 Trebinjska F 4-5
 Trg Cara Jovana D 3 (Fra Josa)
 Trg 29 Novembra C 3
 Trg Cirila i Metodija B 5 (Zim, trg)
 Trg Hrvatskog sabora D 6
 Trg Kralja Tomislava B-C 4
 Trg Kosić Lajosa D 4 (Trg Stajfina)
 Trg Lazara Nešića D 4
 Trg Maršala Tita D 3 (Karađorđev trg)
 Trg Oštroberske revolucije C 3 (Zrinski trg)
 Trg Palić Kutindžića E 6
 Trg Pašćina D 4
 Trg Slobode D 4
 Trg Veselina Maskeša A 3 (Najev trg)
 Trg Žrnovač Maskeša C 4 (Cirila i Metodija)
 Trikićev Koste ulica E 0 (Ljubička)
 Tršćanska B 3
 Tršćanska F 7
 Tucević Đurđica C 3 (Aleksinova)
 Tucević B 2
 Udrumčić put D 0-1-2, E 5 (Preradivi put)
 Udrumčić ulica C 3 (Terezijina)
 Udrumčić Mihailina D 0 (Pored botanička)
 Vail Đure C 6 (Gudna)
 Varoška C 3
 Vase Stanić D 3 (Baska Vuklića)
 Vasiljević Zarka B 4 (Dredina)
 Veličbirska B 6, C 6 (Nalajfina)
 Vernašića F 9, F 9
 Veselinović Janka B 4 (Vesela)
 Vidovanska F 3
 Vinkovska C 2
 Vinkovska E 0 (I. Nova)
 VRSka D 6
 Vrsaljčić Filip C 5 (Istina)
 Vračnina Gorana C-D 6 (Vukovićeva)
 Vračnina Sazora D 4 (Mamuljica čera)
 Vrbik Luke E 6, F 6 (Dalmatinska)
 Vukotić B 4
 Vukovićeva D 3-4
 Vuković Anuša D 0, F 0 (Čističarska)
 Vraž Stanka B 4 (Marska)
 Vukovica D 3 (Zelenička)
 Vuković Marka C 4 (Učebnica)
 Zadarska D 6
 Zadrarska F 3
 Zagrebačka C 4-5
 Zajčeva D 2
 Zeleni Bje B 5, C 5-5 (Palmitičeva)
 Zeleni Ivana F 6 (Zavolna)
 Zlatarčević C 4-5
 Zlatarčević C 3, D 3
 Zrenjinski Zarka C 3 (Petarogradska)
 Zrenjinski Frankovska B-C 2 (Frankovska)
 Zupanić Otomra D 5 (Ivana)
 Zvonimirović C 6, (M)ra

NA PAUKU:

Vermes Lajosa obala (Vesada; Obala)

SUBOTICA
1950

